

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ BUCUREȘTI

FACULTATEA DE DREPT

LUCRARE DE LICENȚĂ

ΣΠΔΛΑΡΕΑ ΒΑΝΙΛΟΡ

FENOMEN ECONOMICO-FINANCIAR ȘI VALUTAR

Îndrumător:

Prof. univ . dr.

VIOREL FLORESCU

student :

ANTOCHE C-TIN

-iulie 2007-

CUPRINS :

Introducere. Cuvânt înainte.

CAPITOLUL I Spălarea banilor-fenomen economico-financiar și valutar

I.1. Scurt istoric al spălării banilor

I.2. Definirea fenomenului de spălare a banilor

I. 2. a) Spălarea banilor în noul Cod Penal și legislația penală actuală

I. 2. b)Elementele constitutive ale infracțiunii de spălare a banilor

I.3. Etapele procesului de spălare a banilor

I. 3. a) Plasarea fondurilor in circuitul financiar

I. 3. b) Stratificarea fondurilor

I. 3. c)Integrarea fondurilor în economia reală

CAPITOLUL II. Spălarea banilor- fenomen internațional

II.1. Colaborarea internațională în lupta împotriva reciclării fondurilor

CAPITOLUL III. Situația României cu privire la fenomenul de spălare a banilor

III.1. Reciclarea fondurilor in Romania

III.2. Fazele parcurse de grupurile infracționale cu privire la reciclarea fondurilor în România:

III. 2 .a).faza ermetică

III. 2 .b).faza de deschidere a grupurilor

III. 2 .c).faza de internaționalizare a afacerilor ilegale

CAPITOLUL IV. Recunoașterea tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor

IV.1.Tranzacții suspecte din domeniul bancar

IV.1. a) Spălarea banilor folosind tranzacțiile în numerar (cash)

IV.1. b) Spălarea banilor folosind conturile băncilor

IV.1. c) Spălarea banilor folosind tranzacții de investiții

IV.1. d) Spălarea banilor prin activități internaționale offshore

IV.1. e) Spălarea banilor implicând agenți și funcționari ai instituțiilor financiare

IV.1. f) Spălarea banilor prin împrumuturi asigurate sau neasigurate

IV.2. Tranzacții suspecte specifice altor domenii decât cel bancar

IV.2. a). În domeniul pieței de capital

IV.2. b). În domeniul pieței imobiliare

IV.2. c). În domeniul jocurilor de noroc (cazinouri)

IV.2. d). În domeniul asigurărilor

IV.2. e). În domeniul financiar

IV.2. f). În domeniul vamal

IV.2. g). În domeniul valutar

CAPITOLUL V. Măsurile de protecție împotriva fenomenului de spălare a banilor

V.1. Măsurile luate la nivel internațional

V.2. Sistemul financiar-bancar românesc și fenomenul spălării banilor

V.3. Legislația românească referitoare la spălarea banilor

V.4. Instrumentele juridice ale statului român în lupta de prevenire și combatere a spălării banilor

V.5. Incriminarea penală a unor fapte ce au legătură cu spălarea banilor

CAPITOLUL VI. Serviciul de analiză și sinteză al Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB)

VI.1. Locul și rolul Oficiului în lupta împotriva corupției și al finanțării terorismului

VI.2. Propuneri pentru impulsivarea activității Oficiului

CAPITOLUL VII. Acordurile internaționale privind spălarea banilor

VII.1. Globalizarea piețelor economico-financiare și spălarea banilor

VII.2. Limitele acordurilor internaționale privind spălarea banilor

CAPITOLUL VIII. Paradisurile fiscale

CAPITOLUL IX. Recomandările Grupului de Acțiune Financiară (GAFI) și activitățile Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF)

IX.1. Recomandările Grupului de Acțiune Financiară

IX.2. Propuneri privind activitatea desfășurată de ANAF în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor

SPĂLAREA BANILOR

FENOMEN ECONOMIC-FINANCIAR ȘI VALUTAR

Introducere. Cuvânt înainte.

Noul mileniu a adus nu doar o accentuată globalizare a pietelor lumii dar și o adâncire fără precedent a interdependențelor existente între economiile naționale. Evident, aceste procese au favorizat dezvoltarea economiei mondiale dar și a crimei organizate transnaționale și terorismului. Creșterea neîncetată a volumului capitalurilor obținute în urma activităților specifice crimei organizate a determinat o creștere a necesității reciclării acestor fonduri astfel încât să ajungă la

situatia ingrijitoare ca liderii lumii interlope si operatorii implicati in spalare de bani sa poata controla si influenta in unele tari ale lumii sectoare importante din economie, finante, politica si administratie. Spalarea banilor proveniti din activitati ilegale afecteaza in mod direct liberul acces la investitii, afecteaza piata muncii legale, desfacerea, consumul dar si productia propriu-zisa.

Problema spălării banilor a fost abordată, în mod organizat, în conținutul Convenției Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, care a fost adoptată la data de 20 decembrie 1988, la Viena, în contextul sensibilizării comunității internaționale pentru combaterea traficului de droguri¹. Părțile semnatare acestei convenții, fiind conștiente că traficul ilicit reprezintă o sursă de câștiguri financiare considerabile, care permit organizațiilor criminale transnaționale să penetreze și să corupă structurile de stat, activitățile comerciale și financiare legitime, cât și societatea la toate nivelurile sale, au adoptat primele măsuri de împiedicare a acțiunilor de reciclare a fondurilor provenite din comerțul cu droguri.

În foarte scurt timp, sursele de bani murdari, la fel și posibilitățile de reciclare a acestora, s-au extins și astfel importante venituri provenind în principal din activități componente ale economiei subterane sunt infiltrate prin diverse metode în economia reală.

CAPITOLUL I

Spălarea banilor-fenomen economico-financiar și valutar

I.1.Scurt istoric al spălării banilor

Desigur „spălarea banilor ” nu este o activitate nouă, tendința de ascunde originea ilicită a unor sume și de a conferi acestora o aparentă legalitate și implicit onestitate și respectabilitate posesorilor acestor sume, are origini vechi. Pot fi amintiți în acest context negustorii și cămătarii din Evul Mediu care, pentru a ascunde dobânzile primite pentru împrumuturile ce le atribuiau, în condițiile în care biserica catolică interzisesse cămătăria, apelau la o gamă variată de trucuri financiare, care corespund în mare parte și azi tehnicilor de reciclare a fondurilor.

1. ¹ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

Termenul de spălare a banilor a început să fie folosit în anii 1920 când în SUA unele grupuri infracționale (foarte cunoscuți ar fi Al Capone și Bugsy Moran) au deschis spălătorii, fie auto, fie de rufe, care aveau rolul de a spăla „banii murdari”, în fapt să –și justifice banii proveniți din diverse activități criminale. Probabil că tocmai de la aceste activități a rămas și denumirea de „money laundering”(spălarea banilor) care în timp a căpătat și o consacrare juridică.

În zilele noastre, acestui scop îi folosesc restaurantele fast-food, cazinourile și societățile comerciale ce au la bază numerarul.

Transparența și starea de sănătate a piețelor financiare sunt elemente cheie în funcționarea eficientă a economiilor dar ele pot fi periclitate prin fenomenul spălării banilor. Obținerea „banilor negri”, în principal din economia subterană și corupție, este în general o activitate unanim condamnată, în toate statele lumii, dar procesul de reciclare a fondurilor, prin aspectul inofensiv pe care îl îmbracă, poate scăpa atenției mai ales pe fondul concurenței dure existente pe piața internațională a capitalurilor.

Spălarea banilor este un proces complicat care parcurge mai multe etape și implică multe persoane și instituții. Reciclarea fondurilor este un proces complex prin care veniturile provenite dintr-o activitate infracțională sunt transportate, transferate, transformate sau amestecate cu fonduri legitime, în scopul de a ascunde proveniența sau dreptul de proprietate asupra profiturilor respective². Necesitatea de a recicla banii decurge din dorința de a ascunde o activitate infracțională. Este cea mai periculoasă componentă a economiei subterane și cuprinde: activitățile de producție, distribuție și consum de droguri, traficul de arme, traficul de materiale nucleare, furtul de automobile, prostituția, traficul de carne vie, corupția, șantajul, falsificarea de monede sau alte valori, contrabanda, etc.

Faptele în sine presupun o încadrare strict juridică, dar analizându-se la nivel de fenomen, se constată că pericolul social recunoscut de societate este dublat de un pericol economic, la fel de grav, chiar dacă este mai puțin evident și studiat.

Activitățile criminale, precum traficul de droguri, de armament, de material nuclear, sunt o realitate pe care o sesizăm destul de des prin intermediul unor știri de senzație dar în spatele acestor activități circulă sume uriașe, generatoare de adevărate fluxuri economice financiare.

2. ² Evaziunea fiscală și spălarea banilor- Nicolae Cristis, editura Hamangiu, 2006

O caracteristică de asemenea importantă, a activității criminale este caracterul organizat transfrontalier³, putându-se astfel concluziona că principalele legături în plan internațional ale economiei subterane sunt cele generate de criminalitatea organizată. Scopul tuturor acestor acțiuni este, în mod evident, obținerea unor venituri importante și plasarea lor în economia oficială. Motivele care stau la baza criminalității organizate pot fi uneori de natura politică, religioasă, dar, chiar și în aceste cazuri, este vorba de o interfață, crima organizată având în mod evident tendințe de suprapunere cu economia subterană dându-i acesteia un caracter organizat, preluând disponibilitățile financiare și oportunitățile create de alte activități componente.

În analiza celorlalte componente ale economiei subterane s-au întâlnit situații a căror încadrare în această structură este făcută întrucâtva la limită funcție de o anumită conjunctură, disfuncțiile pe care respectivele activități le pot genera economiei sunt minime iar posibilitățile de integrare în economia oficială sunt reale.

Spre deosebire de aceste situații, activitățile incluse în sfera criminalității sunt în mod evident distructive.

Este suficient contactul cu formele de manifestare a economiei oficiale pentru a amplifica dezechilibre economice⁴ și pentru a genera cheltuieli uriașe în scopul combaterii fenomenului în sine sau a efectelor sale. În mod particular, se impune a fi menționată operațiunea de transfer a sumelor obținute ca urmare a activităților criminale în economia oficială, activitate cunoscută sub denumirea de spălare a banilor. Istoria scurtă a acestui concept are ca origine creșterea fenomenului de trafic de droguri la nivel internațional și, în consecință, spălarea banilor este operațiunea ce urmărește plasarea sumelor astfel obținute în activități economice licite⁵.

În prezent, nevoia de spălare a produselor rezultate din infracțiuni, pentru a ascunde originea lor criminală, este legată de o gamă largă de activități criminale.

Acest fenomen de plasare în economia oficială a banilor proveniți din activitatea criminală a cuprins în jocul său importante segmente ale sistemului financiar bancar internațional.

3. ³ Metode de analiză a activității de comerț exterior- Constantin Enescu, București 1993

4. ⁴ Tratat de drept financiar și fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

5. ⁵ Evaziunea fiscală – Nicolae Hoanta, ed. Tribuna Economica Bucuresti 1997

Pericolul generat de această situație este unul major, chiar dacă datorită unor interese imediate se încearcă minimalizarea sa.

Pătrunderea masivă a banilor negri în circuitele financiare oficiale poate permite reprezentanților criminalității organizate accesul la deciziile importante ce vizează funcționarea economiei mondiale. Consecințele pătrunderii capitalului obținut din activități criminale în economia reală sunt similare efectelor devastatoare ale poluării pentru natură și pot avea efect ireversibil.

În cadrul activităților infracționale, numerarul este principalul mijloc de schimb. Strategiile de spălare a banilor includ tranzacții care, prin volum, sunt foarte profitabile și atractive pentru instituțiile financiare legale. Spălarea banilor orientează banii dintr-o economie ilegală și îi plasează în investiții binevenite în economia legală.

Cele două elemente majore ale procesului de reciclare de fonduri sunt: ascunderea veniturilor ilicite și convertirea lor în bani, în scopul de a le ascunde proveniența.

I.2. Definirea fenomenului de spălare a banilor

Definirea acestui fenomen s-a reușit prin explicarea în câteva cuvinte a modului de acțiune și a scopului operațiunilor de spălare a banilor, care în timp, prin semnarea și ratificarea „Convenției Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope” de la Viena din anul 1988 a dobândit caracter de lege în cele mai multe din statele lumii : *spălarea banilor presupune conversia sau transferul de bunuri în scopul de a disimula sau deghiza originea ilicită a acestora.*

Detaliind această definiție, prin analiza fenomenului din punct de vedere economic, *spălarea banilor presupune ansamblul de tehnici și metode economice și financiare prin care banii sau alte bunuri obținute din activități ilicite, frauduloase, precum economia subterană sau corupția, sunt desprinse de originea lor, pentru ca apoi să li se dea o aparentă proveniență justificată legal și economic, în scopul investirii lor în economia reală.*

I.2.a) Spălarea banilor în noul Cod Penal și legislația penală actuală⁶

⁶ Legea 656/07.12.2002 modificată prin Legea 39/21.01.2003 publicată în M.O. nr. 50/29.01.2003, privind prevenirea și sancționarea spălării banilor

Astfel, în art. 23 din Legea 656/2002 modificată se dispune:

„(1) Constituie infracțiune de spălare a banilor și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani:

a) schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri sau în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;

b) ascunderea sau disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situației, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;

c) dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

(2) abrogat.

(3) Tentativa se pedepsește.”

Coroborând dispozițiile art.23 din Legea nr.656/2002 precum și ale art.268 din noul Cod Penal cu cele ale art. 6-7 din Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate se poate afirma cu privire la sensul dat de legiuitor termenilor folosiți în cadrul acestor legi :

✓ potrivit art.2 lit. d din Convenție, termenul de bunuri înseamnă orice fel de bunuri, corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și actele juridice ori documentele care atestă proprietatea asupra acestor bunuri sau alte drepturi referitoare la ele; este evident că în conceptul de bunuri sunt incluse și banii; ca urmare în art. 2 lit. h din Convenție se definește expresia „infracțiunea principală” ca fiind orice infracțiune în urma căreia rezultă un produs susceptibil de a deveni obiectul unei infracțiuni de spălare a produsului infracțiunii, reglementate de art. 6 din Convenție. Cum nici Legea nr. 656/2002 și nici noul Cod penal nu precizează sfera infracțiunilor din care provin bunurile ce fac obiectul spălării, în modalitățile prevăzute de art. 23 din Legea 656/2002 și respectiv art.268 din noul Cod penal, credem că am putea apela la dispozițiile Convenției. Este de observat că deși noul Cod penal împarte infracțiunile în crime și delict, în art.268 nu face nici o distincție referitor la infracțiunea primară (principală) respectiv dacă aceasta poate să fie atât crimă cât și delict denumind-o numai „infracțiune”.

✓ potrivit art. 2 lit. b și art. 6 pct. 2 lit. a și b din Convenție sfera infracțiunilor principale este definită astfel:

- fiecare stat parte se străduiește să instituie infracțiunile de spălarea produsului infracțiunii pentru bunurile ce provin din cea mai largă sferă de infracțiuni principale;

- fiecare stat parte include în infracțiunile principale toate infracțiunile grave, definite ca un act care constituie o infracțiune pasibilă de o pedeapsă privativă de libertate al cărei maxim nu trebuie să fie mai mic de 4 ani sau de o pedeapsă mai grea;

- fiecare stat parte va include în infracțiunile principale o „categorie completă de infracțiuni legate de grupurile infracționale organizate”.

✓ potrivit art. 2 lit. a din Convenție, expresia „grup infracțional organizat” desemnează orice grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție, pentru a obține direct sau indirect un avantaj .

I.2.b)Elementele constitutive ale infracțiunii de spălare a banilor

Obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 23 din Legea nr. 656/2002 și respectiv al art.268 din noul Cod penal îl constituie relațiile sociale prin care Statul apără circuitul legal (financiar, bancar, economic, comercial și civil), prevenind și combătând circuitul ilegal al bunurilor, produs al unor infracțiuni grave prevăzute de lege, prin instituirea unor obligații ale anumitor persoane fizice și juridice de a sesiza operațiunile cu astfel de bunuri, de a se abține de la efectuarea unor acte și fapte juridice legate de produsul infracțional sau de a favoriza autorii ori participanții la infracțiunile principale.

Obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în art.23 din Legea nr. 656/2002 și respectiv art.268 din noul cod penal este subsecvent obiectului juridic generic al infracțiunilor principale adică al acelor infracțiuni grave prin care s-a obținut „produsul” ce urmează a fi „spălat”. Ca urmare, constatarea infracțiunilor de spălare a produsului infracțiunii se poate face numai concomitent sau ulterior constatării infracțiunilor principale al căror produs se spală.

Infracțiunile prevăzute în art. 23 din Legea nr. 656/2002 și respectiv art.268 din noul cod penal au *obiect material* sau imaterial care este constituit așa cum am arătat din orice bun produs direct sau indirect al infracțiunii principale. Putem spune că atunci când cu știință se schimbă, se

transferă, se cumpără ori se revinde obiectul „concret” al infracțiunii principale, în mod repetat, pentru a-i ascunde originea, infracțiunea de spălare de bani subzistă, iar bunurile, la oricâte transformări ar fi fost supuse, vor avea același regim juridic penal.

Elementul material al laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 23 lit. a din Legea nr. 656/2002 și respectiv al infracțiunii prevăzute de art.268 din noul Cod penal îl constituie schimbarea sau transferul de bunuri, separat sau împreună, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestuia.

Un prim sens al „schimbării bunului” ar fi acela de transformare fizică, de a schimba prima înfățișare, păstrând de regulă valoarea intrinsecă a obiectului; cu alte cuvinte înlăturarea acelor trăsături reale ale obiectului care țin de modul ilegal de obținere a acestuia și înlocuirea cu alte trăsături care să creeze aparența de origine și/sau dobândire licită. De pildă, schimbarea culorii, seriei, numărului de înmatriculare al autoturismelor noi furate cu culorile, seriile și numerele de înmatriculare legale ale unor autoturisme accidentate sau uzate cumpărate legal.

Un alt sens al „schimbării bunului” ar fi acela de a înlocui lucrul produs al infracțiunii, cu un lucru deținut legal de o altă persoană. Schimbul bunului poate fi la valoare echivalentă sau la valori diferite după cum infractorul are interesul să justifice, sau să ascundă. De pildă, schimbarea acțiunilor anonime, a obligațiilor, a titlurilor de plată, a certificatelor la purtător, etc., furate, care pot fi urmărite după serie, număr, cu altele asemănătoare aflate în circuitul legal.

„Schimbarea bunului” poate să îmbrace și forma unor acte juridice sub semnătură privată sau chiar autentificată fără a se înlătura caracterul ilegal al operațiunii.

Transferul de bunuri în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestora este o altă modalitate a elementului material al laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art.23 pct. 1 lit. a din noua lege cât și a art.268 din noul Cod penal. Potrivit art.1909 din codul civil simpla posesie a bunurilor mobile prezumă proprietatea posesorului asupra acestora. Ca urmare transferul bunurilor mobile poate produce efecte juridice în așa zisa spălare.

Cea mai simplă formă a transferului de bunuri este cea de mutare a bunului dintr-un loc unde s-ar deduce ușor proveniența ilicită, într-un alt loc unde bunul ar avea o aparență de proveniență legală, urmărindu-se aceasta.

De asemenea prin transferul de bunuri se mai poate înțelege:

- operațiunea de deplasare a capitalului sub diferite forme de la o țară la alta sau de la un agent economic la altul, cu sau fără aparența legală (deplasare efectivă sau scriptică ori electronică). De pildă, pentru scoaterea din țară a unor sume obținute prin înșelăciune în sistemul bancar se efectuează o „plată” în avans de marfă sau o plată pentru o marfă supraevaluată vândută de un agent economic aflat sub controlul celui care transferă (agent care ulterior intră în „faliment” și nu mai expediază marfa). O astfel de deplasare de capital se mai poate face prin asociere, fuziune, cu o firmă falimentată intenționat, aflată tot sub controlul celui care transferă; cumpărare – vânzare de bunuri supra sau subevaluate, transferând diferența de preț de la un agent economic la altul; plăți pentru „consultanță”, „asistență de specialitate”, etc., pentru care nu mai există obligația formală a raportării transferului respectiv.

- deplasări de valută prin cumpărarea de obligații, titluri de credit, cesiune de creanță, cu preț subevaluat.

- deplasări de valută prin cumpărări și revânzări speculative de acțiuni la bursă.

- deplasări de valută prin creditare, împrumut fără garanții și care evident nu se mai restituie agentului care este tot sub controlul celui care transferă.

- unele transferuri de fonduri interbancare prin sistemul Western – Union.

- transferabilitate a creditului documentar (transferabil) concretizată în dreptul beneficiarului de a cere ca acesta să fie deschis la o altă bancă decât cea stabilită de părți.

- folosirea ilegală a diferitelor forme de decontări interne sau internaționale inclusiv de societăți fantomă prin: cecuri, acreditive, dispoziții de plată, dispoziții de încasare.

- transfer de fonduri prin intermediul biletului de ordin sau cambiei, instrumente care nu au la bază raporturi juridice fundamentale.

- transfer cu plăți fictive făcut prin carduri.

Scopul schimbării sau transferului de bunuri, produs al infracțiunii principale trebuie să fie ascunderea sau disimularea originii ilicite. Acest scop trebuie să poată fi dedus din circumstanțele de fapt obiective, atât ale producerii bunului cât și ale schimbării sau transferului efectiv al acestuia (art. 6 pct.2 lit. f din Convenția Națiunilor Unite). Aceasta înseamnă că numai acele operații de schimb sau transfer care conțin elemente de fapt obiective din care rezultă scopul

ascunderii sau disimulării originii ilicite, constituie elementul material al laturii obiective a infracțiunii prevăzut de art. 23 pct.1 lit. a din noua lege și respectiv de art.268 din noul Cod penal.

Latura subiectivă a acestei infracțiuni o constituie intenția directă calificată prin scop care presupune întrunirea cumulativă a următoarelor elemente:

- ✓ cunoașterea că obiectul „spălării”, corporal sau necorporal este produs al infracțiunii principale;
- ✓ motivul, imboldul rezultat din dorința de a folosi bunul produs al infracțiunii, direct sau indirect, fără riscul de a fi descoperit;
- ✓ scopul, să fie ascunderea sau disimularea originii sau naturii ilicite a produsului infracțiunii principale, precum și de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea principală să se sustragă de la urmărirea penală, judecata sau executarea pedepsei.

Credem că și latura subiectivă a infracțiunii de spălarea produsului infracțiunii, așa cum este definită de legiuitor, deosebește această infracțiune, de infracțiunile de tănuire și favorizarea infractorului prevăzute de art. 221 și art. 264 din Codul penal și art. 267, art.340 din noul Cod penal.

Putem spune că persoana care cu intenție directă ajută în orice mod la săvârșirea infracțiunii de spălare a produsului infracțiunii este complice , indiferent dacă este interesat material sau dezinteresat, deoarece el încalcă o obligație prevăzută de legiuitor pentru prevenirea și combaterea a astfel de fapte, încălcare care presupune că complicele a urmărit împreună cu autorul scopul ilegal.

În ceea ce privește *subiectul infracțiunii* de spălarea produsului infracțional, acesta poate fi orice persoană având capacitate de răspundere penală.

Latura obiectivă a modalității prevăzute de art. 23 pct. 1 lit. b și respectiv de art.268 lit.b are două forme:

- ✓ ascunderea adevăratei naturi a provenienței, a situației, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni.

- ✓ disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situării, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni.

Elementul material îl constituie activitatea de ascundere sau de disimulare a adevăratei naturi a bunurilor corporale. Astfel ascunderea sau disimularea în accepțiunea dată de art. 23 pct. 1 lit. b din noua lege credem că nu se referă la bunul corporal, bun cu existență materială, ci la:

- a) drepturile asupra bunului material produs al infracțiunii principale;
- b) alte drepturi (bunuri corporale) produs nemijlocit al infracțiunii principale.

I.3.Etapele procesului de spălare a banilor

Nu există o singură metodă de spălare a banilor. Metodele pot varia de la cumpărarea și vinderea unui obiect de lux (de ex. o mașină sau o bijuterie) până la trecerea banilor printr-o rețea complexă, internațională, de afaceri legale și companii „scoică” (companii care există în primul rând numai ca entități legale fără să desfășoare activități de afaceri sau comerciale). Inițial, în cazul traficului de droguri sau altor infracțiuni cum ar fi contrabanda, furtul, șantajul etc., fondurile rezultate iau în mod curent forma banilor lichizi care trebuie să intre printr-o metodă oarecare în sistemul financiar.

Procesul de spălare a banilor are trei faze: *plasare*, *stratificare* și *integrare* sau, altfel spus, prespălare (convertirea banilor murdari în bani curați); spălarea principală (conversia banilor în intrări contabile); uscarea sau reciclarea (folosirea banilor pentru a obține profit)⁷.

În cadrul procesului de spălare a banilor s-au identificat anumite puncte vulnerabile, puncte dificil de evitat de către cel care spală banii și în consecință ușor de recunoscut, respectiv:

- ✓ intrarea numerarului în sistemul financiar;

6. ⁷ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

- ✓ trecerea numerarului peste frontiere;
- ✓ transferurile în cadrul și dinspre sistemul financiar.

Intrarea numerarului în sistemul financiar se realizează prin:

- ✓ fragmentarea operațiunilor în numerar în scopul evitării raportării tranzacției prin divizarea operațiunilor sub nivelul minim de raportare;
- ✓ folosirea inadecvată a listelor de excepții prin care unele categorii de operații cu numerar sunt exceptate de la raportare (presupune uneori complicitatea unităților financiare respective);
- ✓ executarea de false documente de raportare pentru a legitima numerarul general;
- ✓ depunerile de profituri ilegale în bănci corespondente pot fi prezentate ca transferuri de la bancă la bancă;

I.3. a) Plasarea fondurilor in circuitul financiar : presupune deplasarea fizică a profiturilor în numerar⁸, necesară pentru evitarea controlului de către organele legii; reprezintă „scăparea”, la propriu, de numerar și îndepărtarea fizică a veniturilor inițiale derivate din activitatea ilegală. Este cea mai vulnerabilă etapă a spălării banilor deoarece implică colectarea și manevrarea unei mari cantități de numerar.

Folosirea instituțiilor financiare netradiționale în procesul de plasare a fondurilor⁹. Aceste instituții pot fi: casele de schimb valutare, societățile de valori mobiliare, bursele de mărfuri, cazinourile, serviciile de încasare a cecurilor, serviciile de transmitere de fonduri. Metodele folosite de reciclatori în acest caz sunt aproximativ aceleași cu cele folosite în instituțiile financiare tradiționale¹⁰.

7. ⁸ Codul de procedura fiscală- M. Mirela, comentarii și explicații

8. ⁹ Tratat de drept al comerțului internațional- Octavian Căpățână, București 1995 p64-74

9. Plăți și garanții internaționale -Marian Negruș, București 1999 p123-128

Casele de schimb valutar: în alte țări, ele oferă și alte servicii financiare (vânzare de mandate de plată și cekuri de casă, transferuri electronice de fonduri, schimb de devize pentru cekuri etc.), care pot oferi un paravan pentru tranzacții ilicite; în România, casele de schimb au un singur obiect de activitate, schimbul valutar. Metoda prin care se plasează fonduri ilicite în acest caz este efectuarea schimbului valutar fără întocmire de documente ori violarea memoriei computerului pentru a nu se mai putea reconstitui șirul de tranzacții încheiate¹¹; ambele părți au câștiguri ilicite: reciclatorul scapă de o sumă mare de lei și primește o cantitate mai mică de bancnote străine, iar casa de schimb comite evaziune fiscală prin nedeclararea veniturilor din operațiunile efectuate.

Agențiile de transmitere a fondurilor sunt utilizate pentru transferarea fondurilor pe plan intern sau internațional, prin mijloace electronice, cekuri, curiei, fax sau rețele de computere. Faptul că valoarea banilor poate fi deplasată dintr-un loc în altul, deseori fără deplasarea fizică a monedelor constituie principala caracteristică a acestui sistem.

Cazinourile: amalgamarea fondurilor ilegale cu cele legale sunt favorizate de faptul că jocurile de noroc sunt activități desfășurate cu numerar, oferind participanților anonimat¹².

Comercianții de bunuri de folosință îndelungată de mare valoare (automobile, iahturi, bunuri de lux, bunuri imobiliare) sunt folosiți de reciclatori pentru a schimba numerarul în bunuri care, eventual, sunt revândute pentru a obține numerar cu origine licită.

Agenții de bursă pot fi manipulați de reciclatori prin oferirea de avantaje în schimbul utilizării numerarului pentru achiziționarea de acțiuni sau mărfuri, prin evitarea raportărilor tranzacțiilor cu numerar.

Companii de fațadă, care de fapt nu au încasări din activități reale, ci numai din depunerile reciclatorilor.

Exportul ilegal de valută; transportul fizic se realizează cu diferite mijloace de transport, fără a se respecta legislația cu privire la raportarea sumelor ce ies din țară și au ca destinație țări în care nu se pune problema justificării sumelor în numerar; după depunerea în bănci, aceste sume fac cale înapoi, utilizându-se transferul electronic.

10. ¹¹ Evaziunea fiscală – Nicolae Hoanta, ed. Tribuna Economica Bucuresti 1997

¹² Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p15-63 și 89-124

I.3.b) Stratificarea fondurilor : este procesul de mișcare a fondurilor între diferite conturi pentru a le ascunde originea¹³; separarea veniturilor ilicite de sursa lor prin crearea unor straturi complexe de tranzacții financiare proiectate pentru a înșela organele de control și pentru a asigura anonimatul.

Moduri de stratificare:

- ✓ După ce numerarul a fost depus în instituții financiare fără a fi detectat, contra acestui numerar reciclatorii procură instrumente financiare (cecuri de călătorie, scrisori de credit, mandate de plată etc.), pe care le reconvertesc apoi în numerar;
- ✓ Transferurile electronice. O dată ce numerarul a fost depus în conturi bancare, acesta poate fi transferat în orice colț al lumii în timp record.

Multe entități se servesc în ultimul timp de Internet pentru a propune servicii de spălare de bani, dând uneori aparența de servicii financiare extrateritoriale sau de posibilități de plasament legale. Dat fiind caracterul din ce în ce mai mobil de acces la Internet, un client are posibilitatea de a accesa virtual contul său din orice loc din lume. În această situație reciclatorii pot controla orice cont, chiar dacă acestea au fost deschise pe numele unor interpuși; soldurile persoanelor interpușe se transferă ulterior în contul administratorului titular, iar acesta poate dispune de banii transferați.

I.3.c) Integrarea fondurilor în economia reală : reprezintă mișcarea fondurilor astfel spălate prin intermediul organizațiilor legale; furnizarea unei legalități aparente bogăției acumulate în mod criminal¹⁴.

Dacă procesul de stratificare are succes¹⁵, schemele de integrare vor așeza rezultatele spălării la loc în economie în așa fel încât ele vor reintra în sistemul financiar apărând ca fonduri normale și „curate” de afaceri.

11. ¹³ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

12. ¹⁴ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

13. ¹⁵ Tratat de drept al comerțului internațional- Octavian Căpățână,București 1995 p 181

Prin intermediul ei profiturile reciclate sunt plasate în economia reală legitimă iar rezultatele obținute din activități ilegale sunt legale. Profiturile au o acoperire legală iar reciclatorul le poate folosi achiziționând bunuri la vedere.

Metodele de integrare sunt:

- ✓ Achiziționarea de bunuri imobiliare sau a unor afaceri în pierderi, după care, utilizând fondurile ilicite, aceste bunuri sau afaceri sunt revândute la valoarea lor reală;
- ✓ Posibilitatea creditării de către asociați a propriei societăți comerciale, care merge mereu în pierdere. Se scot din firmă sume, încărcând costurile, în final realizându-se pierderi; cu sumele care s-au scos din firmă dar neimpozitate, asociații creditează firma proprie, încasând chiar și dobânzi pentru sumele cu care au împrumutat societatea;
- ✓ Bunurile achiziționate cu fonduri ilicite sunt vândute unor societăți de tip captiv (care aparțin de fapt proprietarului bunurilor), după care sunt revândute realizând un profit substanțial tot proprietarului inițial;
- ✓ Împrumuturi fictive acordate de o companie de fațadă; o astfel de companie înregistrată într-un paradis fiscal este controlată de o companie din țară, iar fondurile companiei de fațadă sunt de fapt, fonduri reciclate ale companiei din țară;
- ✓ Folosirea de facturi false pentru import sau export (se utilizează facturi de import supraevaluate, pentru a justifica transferul unor asemenea fonduri, iar în cazul reciclării fondurilor străine în țară, facturile de export sunt supraevaluate pentru a justifica încasările).

Capitolul II.

Spălarea banilor- fenomen internațional

Sfârșitul de mileniu ne înfățișează amploarea deosebită a activităților economice ce se desfășoară în statele puternic dezvoltate din Europa, America și Asia. Relațiile economice internaționale cunosc un dinamism fără precedent, fiind integrate noi state și sisteme economice¹⁶.

Este în afara oricărei îndoieli faptul că în acest nesfârșit teritoriu al economiei se inițiază, dezvoltă și finalizează un număr impresionant de afaceri ilegale, care alcătuiesc ceea ce, foarte adesea, este cunoscut ca fenomenul de criminalitate a afacerilor. Frauda lezează economia¹⁷ în ansamblul ei, cauzează imense pierderi financiare, slăbește stabilitatea socială, amenință structurile democratice, determină pierderea încrederii în sistemul economic, corupe și compromite instituțiile economice și sociale.

Preocupată de problema criminalității afacerilor, Comunitatea Internațională a analizat cauzalitatea și efectele acesteia, recomandând statelor membre să adopte măsuri concrete pentru limitarea ei¹⁸. Diversitatea legislațiilor, cuplată cu particularitățile economico-sociale derivând din stadiile de dezvoltare ale țărilor europene și celorlalte state, au făcut practic imposibilă redactarea unei definiții precise a criminalității afacerilor¹⁹.

Cele două dimensiuni ale criminalității afacerilor:

1. dimensiunea națională, respectiv suma infracțiunilor incriminate în legile penale sau speciale ale fiecărei țări, care se produc în interiorul sistemului economic și financiar și nu comportă sau nu includ elementul de extraneitate;
2. dimensiunea internațională, respectiv suma infracțiunilor care se comit și se finalizează cu participarea elementului de extraneitate (persoane, firme, corporații, bănci etc.)

14. ¹⁶ Dreptul comerțului internațional -Dragoș A Sitaru,București 1996 p154

15. 15.Metode de analiză a activității de comerț exterior- Constantin Enescu,București 1993 p 69-75

16. ¹⁸ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002

17. ¹⁹ Evaziunea fiscală și spălarea banilor- Nicolae Cristis,editura Hamangiu,2006 p76-86

Cele două dimensiuni²⁰ nu au avut și nici nu vor avea un caracter static. Astăzi este evidentă internaționalizarea afacerilor de tip criminal, în cele mai răsunătoare cazuri de contrabandă, evaziune fiscală, trafic de droguri, operațiuni de import-export ilegale, s-a realizat și perfecționat continuu parteneriatul pentru crimă. Contrabanda cu alcool sau țigări, traficul de droguri și armament nu pot fi concepute fără participarea afaceriștilor aflați pe mai toate meridianele globului.

Într-un asemenea context este relevantă lista de infracțiuni circumscrise fenomenului de criminalitate a afacerilor²¹, redactată de Comitetul European pentru Problemele Criminale:

- ✓ infracțiuni în legătură cu formarea cartelurilor;
- ✓ practici frauduloase și abuzuri comise de întreprinderi multinaționale;
- ✓ obținerea frauduloasă sau deturnarea fondurilor financiare alocate de stat sau de organizații internaționale;
- ✓ infracțiuni în domeniul informaticii (criminalitatea informatică);
- ✓ crearea de societăți fictive;
- ✓ falsificarea bilanțului întreprinderii și încălcarea obligației de a ține contabilitatea;
- ✓ fraude care se răsfrâng asupra situației comerciale și a capitalului social;
- ✓ fraude în detrimentul creditorilor (bancrută, violarea drepturilor de proprietate intelectuală și industrială);
- ✓ infracțiuni împotriva consumatorilor (falsificarea mărfurilor, publicitate mincinoasă);
- ✓ concurență neloială;
- ✓ infracțiuni fiscale;
- ✓ corupție;

18. ²⁰ Evaziunea fiscală – Nicolae Hoanta, ed. Tribuna Economica Bucuresti 1997 p 99

19. ²¹ Dreptul comerțului internațional -Dragoș A Sitaru,București 1996 p 12-69

- ✓ infracțiuni bursiere și bancare;
- ✓ infracțiuni în materie de schimb valutar;
- ✓ infracțiuni împotriva mediului ambiant.

Odată declanșată ofensiva reală contra unor componente sau segmente ale criminalității afacerilor (evaziunea fiscală, contrabanda, corupția, traficul de droguri etc.) se scot la lumina zilei aspecte deosebite, unele cutremurătoare prin dimensiunea lor. A fost suficient, de exemplu, să se descopere, mai mult sau mai puțin întâmplător, importante fraude privind utilizarea subvențiilor acordate²², în cadrul Pieței Comune, producătorilor și exportatorilor de produse agricole și alimentare, pentru a se declanșa o analiză serioasă care a evidențiat fraude imense comise în acest domeniu, în Italia, abia în anii 1985-1996, după investigații și anchete complexe s-au conturat adevăratele dimensiuni și adevărata față a organizațiilor mafioate, despre care autoritățile nu au vorbit timp de 30-40 de ani. În Germania și celelalte state ale Europei Occidentale abia acum se vorbește despre rolul crimei organizate în migrația clandestină a cetățenilor turci, arabi, români, sârbi etc., după ce mai bine de 20 de ani, în numele dreptului cetățenilor la libera circulație, autoritățile au stimulat acest fenomen. Prin urmare, se poate afirma că aceste edificii criminale se construiesc și se dezvoltă în imensa lor majoritate din interesul și cu sprijinul autorităților statale. Geneza lor trebuie căutată în perimetrul intereselor de putere.

Această stare de fapt face ca autoritățile să nu dezvăluie adevăratele dimensiuni ale criminalității decât în momente de răscruce. Fiecare nouă guvernare este preocupată să spună și să demonstreze cât de coruptă a fost guvernarea anterioară, refuzând să accepte că aspectele criminalității afacerilor și cele ale crimei organizate se vor prelungi și intensifica, uneori la cote mult mai ridicate.

Politizarea activităților de luptă contra criminalității este cauza fundamentală a reacției slabe față de pericolul acesteia, elementul care determină puternica consolidare a ei în societatea de azi. Într-un asemenea climat, pe un teren prielnic, structurile care acționează în domeniul criminalității afacerilor și-au construit, dezvoltat și perfecționat un management performant, caracterizat de: eficiență maximă, specializare riguroasă, logistică ultramodernă, mult superioară celei aflate la dispoziția organelor legii. Sunt relevante în acest context afirmațiile făcute de

20. ²² Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p 46-49

Giovanni Falcone, celebrul judecător italian, asasinat de Mafia la 23 mai 1992: „Mafia constituie o lume logică, mai rațională și mai implacabilă decât STATUL. Mafia este o articulație a puterii, o metaforă a puterii, dar și o patologie a puterii. Mafia este un sistem economic, o componentă obligatorie a sistemului economic global. Mafia se dezvoltă datorită statului și își adaptează comportamentul în funcție de acesta.”

Produsul financiar rezultat din afacerile ilegale derulate de grupările crimei organizate are dimensiuni impresionante. Bani murdari care circulă, practic la vedere, constituie oxigenul care dă forță infractorilor aflați foarte aproape sau chiar în intimitatea structurilor de putere ce le garantează și acoperă activitățile infracționale.

Analizii fenomenului criminalității afacerilor avertizează asupra faptului că importante fonduri rezultate din afacerile ilegale sunt injectate în organisme și structuri politice și administrative, pentru ca acestea să se mențină la putere și să poată garanta grupărilor criminale succesul în multitudinea afacerilor murdare pe care le inițiază.

Scopul, ținta primordială a acestor grupări este aceea de a face inoperante, ineficiente și de a paraliza structurile abilitate să lupte împotriva lor.

Și în România s-a produs de multă vreme fuziunea elitelor: elita lumii interlope și elita vieții publice. Acestea acționează împotriva ordinii și a legii, în perimetrul degradant al imoralității, afacerilor veroase, luxului și desfrâului.

Exponenții acestor elite au în proprietate restaurante, cazinouri, întreprinderi profitabile, case de modă, hoteluri, autoturisme de lux, imobile ce rivalizează cu proprietățile princiere, trusturi de presă și posturi de televiziune, locuințe de vacanță și, nu în ultimul rând, substanțiale conturi în străinătate.

Este, așadar, limpede pentru omul de rând care asistă neputincios la acest spectacol că în teritoriul ocupat de crima organizată, acționează profesioniștii din lumea comerțului, investițiilor, finanțelor și băncilor într-o perfectă articulare cu exponenții ai puterii.

Afacerile ilegale de mare amploare - contrabanda, evaziunea fiscală, traficul de droguri, spălarea banilor²³, practici frauduloase în privatizarea unor societăți comerciale etc. - nu se pot

21. ²³ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

iniția, derula și finaliza fără existența unui parteneriat între grupările autohtone și cele corespondente ale acestora care acționează pe teritoriul altor state.

II.1.Colaborarea internațională în lupta împotriva reciclării fondurilor

Infracțiunea de spalare de bani²⁴ se desfășoară cel mai adesea în mai multe state și zone geografice ale lumii. De aceea se impune cooperarea internațională prin instituțiile juridice ale extradării, comisiilor rogatorii, executarea hotărârilor judecătorești rămase definitive emise de alte state, sechestrul și confiscarea bunurilor rezultat a unor infracțiuni comise în străinătate, precum și noi metode de cooperare între agențiile naționale ale diferitelor state. Doar existența unui sistem de norme legislative comune poate ajuta instituțiile diferitelor state în cooperarea eficientă în acest domeniu. De asemenea cooperarea internațională prin intermediul instituțiilor internaționale cu atribuții în acest domeniu (Interpol, Europol, Eurojust etc.).

Capitolul III.

Situația României cu privire la fenomenul de spălare a banilor.

III.1.Reciclarea fondurilor în România

Dacă înainte de 1989 spălarea banilor pe teritoriul țării noastre era imposibilă, după această dată intensificarea fără precedent a activităților financiar-bancare au determinat o serie întreagă de efecte pozitive însă din păcate și apariția unor fenomene negative, ca de exemplu spălarea banilor murdari. În România, actualmente²⁵, se spală anual circa 115 miliarde de dolari, arată un studiu recent întocmit de organizația John Walker Crime Trends Analysis, țara noastră ocupând locul 7 într-un clasament mondial “sui-generis”, iar conform raportului anual al ONPCSB numai în anul 2004 au fost reciclate circa 468 de milioane de euro.

22. ²⁴ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economică 2000

²⁵ Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editată de Ministerul Finanțelor Publice

Deși de la an la an s-au realizat progrese însemnate în lupta împotriva spălării banilor, totuși din păcate sistemul de contracarare organizat de către operatorii angajați în reciclări de fonduri, este mai eficient și mai rapid decât agențiile statului, iar progresul tehnologic, globalizarea piețelor și internaționalizarea piețelor de capital au fost speculate întotdeauna cu maximum de eficiență de către “spalatorii de fonduri” ce au acționat pe teritoriul țării noastre.

Începând cu anul 1990, în România s-au desvârșit afaceri ilegale de proporții uriașe²⁶: distrugerea flotei comerciale și a celei de pescuit oceanic, fraude cifrate la sute de milioane de dolari săvârșite la Banca „Dacia Felix”, Credit Bank, Bankcoop, Bancorex, privatizarea frauduloasă a unor societăți comerciale, contrabanda cu țigări derulată prin portul Constanța, Aeroportul Otopeni și punctele de trecere a frontierei de la Giurgiu, Borș, Albita etc., traficul de droguri și substanțe radioactive, contrabanda cu produse petroliere, alcool și cafea, prostituție, trafic ilegal cu opere de artă etc.

Pe fondul situației economico-sociale începând cu primele zile ale anului 1990, s-au creat grupuri de interese specializate în operațiuni de contrabandă atât pentru export cât și pentru import, în operațiuni de speculă cu produse deficitare, în prestarea unor servicii de transport, alimentație publică.

Astfel profitându-se de prețurile scăzute, la care se găseau pe piața internă²⁷ o serie de produse industriale, precum; scule, dispozitive, aparate electrice, dar și bunuri de consum, au fost achiziționate și, fără a exista autorizații, fără a se plăti taxe, mărfurile au fost vândute pe piețele din țările apropiate, obținându-se sume importante care, în funcție de anumite oportunități, au fost teaurizate sau folosite pentru dezvoltarea activității.

Într-un mod asemănător, s-au derulat și operațiuni de „import”, piața românească fiind invadată de mărfuri slab calitative, dar cu forme și utilități dorite de populație.

În același timp au apărut activități particulare de transport-taxi, apoi comercializarea în regim de alimentație publică a unor produse de calitate îndoielnică, mici tonete, puncte volante sau preluarea din depozitele statului la prețuri modice a unor mărfuri deficitare și comercializarea lor

23. ²⁶ Evaziunea fiscală – Nicolae Hoanta, ed. Tribuna Economica București 1997

24. ²⁷ Codul de procedura fiscală- M. Mirela, comentarii și explicații

imediată la prețuri de speculă. Toate aceste activități s-au desfășurat practic fără nici o restricție în primul semestru al anului 1990, momentul apariției primelor reglementări privind activitatea economică privată fiind astfel categoric depășit de reacția mult mai rapidă a unor categorii profesionale în formare. Veniturile realizate au fost în multe cazuri importante și, alături de sumele provenite din activitățile desfășurate clandestin anterior anului 1990 au constituit capitalul pentru inițierea unor afaceri legal organizate.

Începând cu anul 1991, au fost înființate un număr considerabil de societățile private, o pondere importantă având-o societățile cu participare de capital străin.

Apariția sub această formă a inițiativei private și mai ales participarea capitalului străin au constituit-o în mod evident un semnal economic privind orientarea economiei către piață. Dar privind din punct de vedere al obiectului prezentei lucrări, trebuie precizat că peste 90 % din societățile cu capital străin s-au limitat la investirea unui capital sub 1000 dolari SUA, cunoscute fiind o multitudine de situații în care aportul s-a limitat la cele câteva zeci de dolari cât a fost suma minimă necesară pentru înființarea societăților comerciale.

Majoritatea investițiilor au provenit din țările Orientului Mijlociu și Apropiat, obiectul de activitate al acestor mici firme a fost în exclusivitate comerțul cu bunuri importate din țările de origine ale asociațiilor.

Astfel piața românească a fost invadată de produse alimentare, băuturi, țigări, cafea, produse textile, încălțăminte de o calitate îndoielnică dar la prețuri care au atras populația cu venituri modeste. Fără a avea o pondere importantă în această etapă, analizând din punct de vedere al economiei subterane, trebuie amintiți și mici comercianți autohtoni care au urmărit specularea unor momente prielnice pentru realizarea unor achiziții de mărfuri, au organizat mici puncte de vânzare cu evitarea sau sustragerea de la plata impozitelor.

Concluzionând, putem spune că, în perioada 1990-1993, principala formă de manifestare a economiei subterane a fost fraudă fiscală²⁸, iar elementul care a favorizat dezvoltarea sa a fost lipsa cadrului legislativ adecvat.

25. ²⁸ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000

Evoluția ulterioară a economiei subterane a fost marcată pentru anii 1993-1995 în principal de cristalizarea unui sistem legislativ economic, dar și coercitiv, precum și de concurența dintre participanți, situație care a impus schimbarea modului de operare și lărgirea sferei de cuprindere a activității ilegale.

Astfel, apariția legislației privind organizarea și funcționarea societăților comerciale și a cadrului instituțional adecvat, respectiv a Camerei de Comerț și a Registrului Comerțului, organizat pe principii unitare, cu un sistem de evidență informatizat, a permis cunoașterea evoluției numărului de agenți economici, a obiectului de activitate declarat și a structurii acționarilor sau asociațiilor.

Legislația fiscală a căpătat contur prin reglementarea impozitului pe profit, a taxelor vamale și mai ales prin introducerea taxei pe valoare adăugată, sistem de impozitare modern, aliniat standardelor internaționale.

Importante au fost și prevederile legale ce au acordat facilități fiscale unor categorii de investitori, funcție de volumul afacerilor și ramura de activitate.

Înființarea în cadrul Ministerului Finanțelor a Gărzii Financiare reînființarea Curții de Conturi, reorganizarea unor sectoare ale poliției funcție de evoluția fenomenului de criminalitate economică au constituit realizări evidente.

Completând acest cadru cu prevederile legale privind privatizarea unor societăți comerciale aparținând statului, se poate concluziona că atât din punct de vedere legislativ, cât și instituțional, dincolo de evidente necorelări, imperfecțiuni și inconsecvențe, s-a reușit orientarea ireversibilă a societății spre economia de piață.

Activitatea economică subterană a căpătat noi dimensiuni, având câteva ținte precise; acapararea pieței pentru produsele de larg consum și obținerea de fonduri pentru achiziționarea unor importante active comerciale și industriale.

Pentru atingerea acestor obiective au fost utilizate mijloace și procedee foarte diverse, precum formarea unor lanțuri de firme fantomă, jocurile piramidale, obținerea unor credite în condiții nelegale, penetrarea sistemului bancar, corupția etc.

Încercând o clasificare, afirmăm fără rezerve că firmele fantomă²⁹ au reprezentat cel mai utilizat mijloc de manifestare a economiei subterane pentru această etapă, atât din punct de vedere al momentului apariției lor, cât mai ales al consecințelor economice negative generate.

Acțiunile de contrabandă, de distribuție pe piață a unor produse cu origine și calitate îndoielnică, evaziunea fiscală, sustragerea de la taxele vamale, solicitarea unor rambursări necuvenite de la bugetul statului au fost săvârșite în principal prin utilizarea unor firme.

Din punct de vedere al modului de decontare, trebuie subliniat că toate aceste tranzacții au utilizat numerarul, generând disfuncții importante pentru circuitul monedei naționale³⁰.

Rămânând în aceeași sferă de activitate, trebuie amintite jocurile piramidale de tip CARITAS. Aceste activități direct legate de economia subterană au cunoscut în intervalul analizat o dezvoltare puternică, speculând naivitatea, neștiința și dorința de îmbogățire imediată. Trebuie remarcat că în aceste activități au fost implicați rezidenți și, dincolo de schemele pur teoretice care încercau să demonstreze viabilitatea sistemului în fapt, s-au atras sume imense, care, chiar dacă juridic nu s-a demonstrat, au fost utilizate în operațiuni comerciale ilicite precum: importuri, achiziții de active industriale, plasamente bancare etc., reușindu-se în timp pierderea originii lor.

Aceste operațiuni au generat profituri neînregistrate, au subminat sistemul bancar și au determinat presiuni necontrolate asupra monedei naționale.

Fără a stabili o legătură directă, trebuie amintite și alte forme de manifestare a economiei subterane, respectiv obținerea unor credite garantate cu bunuri fără valoare, utilizarea creditelor în alte scopuri decât cele declarate etc.

Analizând fiecare tip de operațiune în parte, se constată că, pe lângă elementele ajutătoare deja prezentate, respectiv necorelările și contradicțiile legislative, multe din acțiuni au fost posibile datorită fenomenului de corupție.

Prin dimensiunea și caracterul organizat, se poate afirma că facilitarea unor operațiuni nelegale în scopul obținerii unor foloase necuvenite de către diferite categorii de funcționari a

26. ²⁹ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p 112-118

³⁰ Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editată de Ministerul Finanțelor Publice

devenit, în anii 1993-1995, o piedică evidentă în funcționarea instituțiilor statului, s-a deformat iremediabil sensul și scopul anumitor decizii macroeconomice.

Concluzionând, putem spune că, în intervalul analizat, economia subterană a căpătat dimensiuni considerabile și a cristalizat rețelele specializate. Sfera de activitate a cuprins, pe lângă evaziunea fiscală și munca la negru, elemente certe ale crimei organizate.

Trebuie subliniat că în continuare s-a menținut o anumită demarcație între activitățile în care au fost implicați cetățeni străini, respectiv import-exportul unor bunuri de larg consum, controlul pieței valutare, și cele în care au fost implicați rezidenți. Activitatea criminală a căpătat contur atât prin întrepătrunderea cu activitățile comerciale, cât și prin forme directe de manifestare – furturi și vânzări auto, prostituție, trafic de droguri.

Lipsa unor reglementări legale³¹, carențele existente în cele în vigoare, coroborate cu lipsa de cooperare a factorilor responsabili cu înființarea societăților comerciale au fost speculate de diverși comercianți inventivi care au înființat o mulțime de firme, care, deși, aparent funcționează legal, nu sunt de găsit la sediile declarate. Precum fantomele din povești, aceste firme existe, dar nu se văd, nu pot fi atinse. De aceea, ele nu se regăsesc în economia reală, de la suprafață, locul lor predilect de acțiune constituindu-l economia subterană, invizibilă. Astfel de firme sunt marii actori ai evaziunii fiscale, ai contrabandei, ai bancrutei frauduloase și ai altor infracțiuni considerate ca generatoare de bani murdari.

Înființarea și funcționarea firmelor fantomă nu constituie un scop în sine, ci, pentru a eluda legislația, cel mai adesea în domeniul fiscal. De cele mai multe ori asemenea firme se creează în special pentru tranzacționarea unor mari afaceri ilegale, după care acestea dispar din lumea afacerilor, patronii lor procedând la înființarea altor asemenea societăți, utilizate în același scop, după care din nou sunt abandonate și asemenea mai departe. Existența unui ridicat nivel al economiei subterane (după ultimele calcule peste 50% din produsul intern brut) este în primul rând rezultatul funcționării unor asemenea firme.

Din experiența de până acum rezultă că „marii specialiști” în firme fantomă sunt, în special, cetățenii străini, în special din lumea orientală³². De altfel, imensele sume obținute din economia

27. ³¹ Tratat de drept financiar și fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

28. ³² Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000

subterană sunt schimbate în valută și transferate, cu destul de multă ușurință, în străinătate, fără a exista o contraprestație a acestor transferuri, conducând în felul acesta la dezechilibrarea și mai accentuată a balanței de plăți.

III.2.Fazele parcurse de grupurile infracționale³³ cu privire la reciclarea fondurilor în România:

III.2.a).**faza ermetică** este caracteristică grupărilor care s-au constituit pe criterii etnice și profesionale, începând cu anul 1990, cele mai reprezentative grupuri care au acționat în această fază sunt cunoscute, într-o terminologie promovată de mediile de informare drept:

Mafia Arabă s-a afirmat foarte rapid în teritoriul afacerilor ilegale, dezvoltând activități infracționale desfășurate anterior anului 1990 (comerț clandestin, trafic de droguri, plasarea de valută falsă). În România s-a constituit o veritabilă comunitate de cetățeni arabi (sirieni, irakieni, egipteni, iranieni etc.) care controlează traficul de droguri, contrabanda cu țigări și alcool, traficul cu autoturisme de lux furate, prostituția și plasarea de valută falsă³⁴. Un număr apreciabil dintre aceștia sunt căsătoriți cu românce, au urmat cursurile unor instituții de învățământ superior, cunosc obiceiurile și realitatea din România. Mafia arabă reprezintă o forță reală în plan economic, are o puternică legătură cu structurile de putere, este infiltrată în organismele cu atribuții de control financiar și vamal. Averele pe care mafia arabă o deține în România este considerabilă (imobile, întreprinderi, restaurante, spații comerciale, mijloace de transport, cluburi de noapte, hoteluri, terenuri și ferme agricole).

29. ³³ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002

30. ³⁴ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002 p 162-168

Mafia Țigănească, reprezentată de grupuri de persoane provenite din 3-4 familii de țigani, conduse de un lider autoritar, profilate³⁵ pe săvârșirea în serie de furturi din avutul public și privat, tâlhării, escrocherii, trafic ilegal cu valută și metale prețioase, furturi din autoturisme, prostituție și proxenetism, cerșetorie, vânzarea de copii pentru înfiere ilegală a acestora de către cetățeni străini, afaceri imobiliare, cămătăria, traficul de droguri, furtul și comercializarea operelor de artă, șantaj, amenințări, perceperea taxelor de protecție, recuperarea prin violență a unor debite, valorificarea în țară de bunuri și valori furate din alte țări (Germania, Franța, Austria, Polonia).

Adevărate clanuri mafioate, aceste grupuri și-au delimitat sferile de dominație și afaceri, recurgând foarte adesea la acte de mare violență și intimidare chiar la adresa organelor de ordine.

Produsul financiar obținut din comiterea infracțiunilor este investit de liderii acestor grupuri în achiziționarea sau construcția de imobile de lux, autoturisme, bijuterii, valută, opere de artă, terenuri, spații comerciale etc.

Mafia Turcă este reprezentată de grupuri extrem de riguros organizate³⁶, prezente pe teritoriul României imediat după luna decembrie 1989. Acestea au inițiat și pus în aplicare mari operațiuni de contrabandă cu produse alimentare și industriale (țigări, cafea, citrice, cosmetice, confecții, legume, fructe), trafic de metale prețioase și droguri. Alte grupuri s-au specializat în recrutare de femei din România cărora le-au promis angajarea ca lucrătoare în baruri, cazinouri, restaurante etc., dar care, în realitate, au fost obligate să se prostitueze la Istanbul, Ankara sau în Antalia, fiind apoi exportate pe piața prostituției din Cipru și Grecia. Mafia turcă are forță financiară în România, fiind specializată în spălarea banilor rezultați din traficul cu droguri și contrabandă.

31. ³⁵ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002 p 169

32. ³⁶ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002 p 170-171

Mafia Chineză reprezintă o specie aparte în peisajul criminalității afacerilor din România³⁷ pentru faptul că grupurile care acționează au un cod de conduită puternic marcat de tradițiile și obiceiurile specifice rasei galbene. Practic impenetrabilă, cu norme de comportament greu de înțeles de către români, mafia chineză a demarat afaceri discrete, dar de mare amplitudine, constând în contrabanda cu mărfuri specifice țării lor. Se poate vorbi cu certitudine de existența unei comunități chineze în România, care a ieșit la suprafață prin numeroase dispute violente între grupuri. Pentru neplata taxei de protecție și neîncasarea unor obligații financiare au fost lichidați, în manieră tipic chinezească, lideri ai unor grupuri ce desfășoară activități ilegale în București.

Mafia Ucraineană și Moldovenească a acționat pe teritoriul României specializându-se în acțiunile de tip „Racket”, traficul de prostituate, contrabanda cu armament, explozivi și substanțe radioactive, furtul și comercializarea autoturismelor de lux, traficul de droguri, contrabanda cu alcool și țigări. Liderii acestor grupuri, proveniți din rândul foștilor luptători în războiul din Afganistan și foștilor militari din trupele de securitate, au investit masiv în România cumpărând imobile, terenuri și spații comerciale.

III.2.b).**faza de deschidere a grupurilor** se caracterizează prin absorbția în interiorul acestora a elementelor autohtone, provenind din rândul specialiștilor din domeniul financiar³⁸, administrativ, comercial și juridic (experți, contabili, avocați, funcționari bancari, etc.). În marea lor majoritate grupurile mafiote au angajat, ca salariați permanenți, foști polițiști, magistrați, inspectori financiari și alte categorii de persoane pe care le-au folosit pentru a le facilita accesul la credite bancare, obținerea licențelor de import-export, avizarea construcțiilor și extinderea acestora, coruperea unor funcționari din sistemul organelor vamale, de poliție și Gărzii Financiare, înființarea de societăți comerciale fictive.

33. ³⁷ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002 p171-173

34. ³⁸ Evaziunea fiscala – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p68-69

Această fază coincide cu puternica consolidare financiară a grupurilor mafiote care au obținut profituri uriașe din contrabandă³⁹, evaziune fiscală și traficul de droguri.

III.2.c).faza de internaționalizare a afacerilor ilegale derulate de grupurile mafiote este cea în care s-a realizat parteneriatul (cooperarea) acestora cu grupurile similare din alte țări.

Beneficiind de o forță financiară remarcabilă, grupurile crimei organizate au realizat o dotare materială și logistică de ultimă oră, superperformantă care le permite contacte rapide și eficiente cu parteneri de afaceri din toate zonele lumii.

În această fază se desăvârșește fuziunea dintre criminalitatea afacerilor și criminalitatea de înaltă violență, caracterizată prin comiterea unor acte de terorism, omoruri la comandă, răpiri de persoane, incendieri de imobile și autoturisme. Marile afaceri din domeniul traficului de droguri, contrabanda cu alcool și țigări, traficul de carne vie, plasarea bancnotelor false, traficul de armament, furtul și comercializarea autoturismelor de lux, comerțul clandestin cu opere de artă se derulează astăzi de grupurile mafiote din România în parteneriat cu grupurile similare din Rusia, Germania, Turcia, Cipru, Grecia, Ucraina, Italia, Ungaria, Bulgaria etc.

Au fost intens mediatizate actele de contrabandă cu țigări derulate pe teritoriul României de grupările mafiei arabe cu complicitatea unor funcționari superiori, precum și profiturile uriașe rezultate din comercializarea băuturilor alcoolice de către societăți comerciale patronate de foști demnitari și specialiști din domeniul finanțelor.

O componentă aparte a criminalității afacerilor o constituie *MAFIA GULERELOR ALBE*, respectiv grupurile compuse din specialiști în afaceri bancare și comerciale.

Cea mai mare parte a acestora provin din rândul experților în operațiuni de import-export, a directorilor de mari unități economice, foști angajați la reprezentanțele comerciale ale României în străinătate, foști diplomați și demnitari în regimul comunist. Aceste grupuri, cu puternică priză și influență în structurile de decizie, s-au profilat pe afaceri ilegale în domeniul privatizării, obținerea ilegală de credite în valută, sustragerea de la plata taxelor aferente importurilor de cereale și altor bunuri de larg consum, obținerea ilegală a unor licențe de export pentru bunuri contingentate. Prin

35. ³⁹ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p69

forța financiară dobândită într-un timp relativ scurt (3-4 ani) aceste grupuri au determinat autoritățile să subvalueze patrimoniul unor importante obiective economice, industriale, turistice, agricole etc. pe care le-au achiziționat la prețuri scăzute, devenind proprietari ai unor averi fabuloase.

Elita albă se află astăzi în imediata apropiere a structurilor de putere din România (parlament, guvern, administrație, justiție și mass-media), fiind mai abilă și mai rafinată decât orice forță legală a statului. Elita albă din România are capacitatea de a influența, fie și vremelnic, decizia în domeniul politic, legislativ, economic și al justiției.

Capitolul IV.

Recunoașterea tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor

De menționat este faptul că în multe cazuri specialiștii în domeniul financiar bancar⁴⁰, evită aprofundarea studiului despre modul în care pot fi recunoscute operațiunile financiare ce au drept scop spălarea banilor, considerând că această activitate are un caracter de anchetă și nu ar fi compatibilă cu atribuțiile lor curente.

Fiecare operațiune de spălare a banilor murdari are un mod propriu de desfășurare, care depinde de instituția bancară sau financiară pe care o folosește, de rigurozitatea normelor procedurale adoptate de aceasta, de sumele efectiv implicate și în bună măsură de experiența și capacitatea intelectuală a persoanelor implicate.

Ca regulă generală, caracterul suspect al unei operațiuni bancare decurge din modul neobișnuit în care aceasta se produce, raportat la criteriile de eficiență economică, practica bancară și activitățile curente ale unui client.

În mod curent, cele mai des utilizate servicii bancare sunt cele pentru deschiderea unor conturi, constituirea unor depozite, obținerea unor împrumuturi, servicii de transfer de fonduri, schimburile valutare, emiterea de cecuri, etc. Alături de aceste servicii ce pot fi considerate

⁴⁰ Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editată de Ministerul Finanțelor Publice p211

tradiționale, dar care pot fi prestate și prin metode noi, bazate pe sistemul informatic, băncile mai oferă casete pentru păstrarea valorilor, seifuri, dar și consultanță în afaceri, etc.

În măsura în care tranzacțiile se abat de la criteriile de eficiență economică, pot fi puse sub semnul întrebării, cu privire la adevăratul lor scop.

IV.1. Tranzacții suspecte din domeniul bancar :

IV.1.a) *Spălarea banilor folosind tranzacțiile în numerar (cash):*

- ✓ Depozite neobișnuit de mari în numerar făcute de o persoană fizică sau o companie ale cărei activități curente de afaceri ar fi în mod normal generate prin cecuri⁴¹ sau alte instrumente de finanțare;
- ✓ Creșteri substanțiale de depozite în numerar ale unei persoane fizice sau ale unei societăți fără o cauză aparentă, în special dacă asemenea depozite sunt după aceea transferate într-o perioadă scurtă de timp din cont și/sau către o destinație care nu poate fi asociată în mod normal cu clientul;
- ✓ Clienți care depun numerar prin numeroase formulare de depozit în așa fel încât suma fiecărui depozit este "ne semnificativă", dar totalul tuturor depunerilor este important;
- ✓ Conturi ale companiilor ale căror tranzacții - atât depuneri, cât și retrageri - sunt efectuate mai degrabă în numerar decât prin forme de debit și credit asociate în mod normal cu operațiuni comerciale (de exemplu, cecuri, acreditive, cambii etc.);
- ✓ Clienți care, în mod constant, varsă sau depun numerar pentru a acoperi trate bancare⁴², transferuri de bani sau alte instrumente de plată negociabile și ușor vandabile;
- ✓ Clienți care cer să schimbe o mare cantitate de bancnote cu valoare nominală mică pentru cele cu valoare nominală mai mare;
- ✓ Frecvente schimburi de numerar în alte valute;

⁴¹ LEGE nr.21 din 18 ianuarie 1999 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor

36. ⁴² Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p216-222

- ✓ Sucursale care efectuează mult mai multe tranzacții în numerar decât în mod obișnuit (statisticile băncii centrale detectează aberații în tranzacțiile cu numerar);
- ✓ Clienți ale căror depuneri conțin bancnote false sau instrumente contrafăcute;
- ✓ Clienți care transferă mari sume de bani în sau din străinătate cu instrucțiuni de plată în numerar;
- ✓ Depuneri mari în numerar folosind dispozitive de depunere a banilor, evitând în felul acesta contactul direct cu banca.

IV.1.b) Spălarea banilor folosind conturile băncilor

- ✓ Clienți care vor să mențină un număr de conturi personale sau conturi administrate de bancă, care nu par să fie compatibile cu genul activității lor, inclusiv tranzacții care implică persoane nominalizate;
- ✓ Clienți care au numeroase conturi și le alimentează cu numerar, în situația în care totalul depunerilor constituie o mare sumă de bani;
- ✓ Orice persoană fizică sau companie al cărei cont nu indică desfășurarea unor activități normale în operațiile bancare personale sau de afaceri, ci este utilizat pentru încasări sau plăți de sume mari de bani⁴³ care nu au nici un scop sau legătură evidentă cu deținătorul contului și/sau afacerile sale (de exemplu, o creștere substanțială a rulajului unui cont);
- ✓ Evitarea furnizării de informații normale când se deschide un cont, furnizarea de informații minime sau fictive sau, când se cere deschiderea unui cont, furnizarea unor informații care sunt greu de verificat de către instituția financiară sau necesită prea mulți bani pentru a fi verificate;
- ✓ Clienți care par să aibă conturi în câteva instituții financiare din aceeași localitate, în special când banca este conștientă de existența unui proces de consolidare regulată a acestor conturi, anterior unei cereri pentru transmiterea progresivă de fonduri;
- ✓ Concordanța dintre ieșirile și intrările de numerar în aceeași zi sau în ziua anterioară;

37. ⁴³ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

- ✓ Alimentarea contului prin cecuri emise de terți în sume mari andosate în favoarea clientului;
- ✓ Retrageri mari de numerar dintr-un cont inactiv⁴⁴ în prealabil sau dintr-un cont care tocmai a primit neașteptat o importantă sumă din străinătate;
- ✓ Clienți care, împreună și simultan, folosesc ghișee diferite pentru a efectua mari tranzacții în numerar sau tranzacții în valută;
- ✓ Folosirea pe scară mai mare a dispozitivelor de păstrare a banilor,
- ✓ Amplificarea operațiunilor efectuate de persoanele fizice. Folosirea pachetelor sigilate depozitate și retrase;
- ✓ Reprezentanții companiei evită contacte cu sucursala;
- ✓ Creșteri substanțiale de depuneri în numerar sau de instrumente negociabile⁴⁵ (cecuri, polițe etc.) ale unei firme sau o companie specializată, folosind conturile clienților sau conturile interne sau conturile de împuternicire, în special dacă depozitele sunt transferate rapid între conturi de împuternicire și ale clienților;
- ✓ Clienți care refuză să furnizeze informații care, în condiții normale, i-ar califica pentru obținerea de credite sau de alte servicii bancare ce ar putea fi considerate importante;
- ✓ Folosirea insuficientă a facilităților bancare normale⁴⁶, de exemplu, evitarea acordării de dobânzi mari pentru solduri mari;
- ✓ Un mare număr de persoane fizice care efectuează plăți în cadrul aceluiași cont, fără o explicație adecvată.

IV.1.c) Spălarea banilor folosind tranzacții de investiții:

38. ⁴⁴ Tratat de drept financiar si fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

39. ⁴⁵ Codul de procedura fiscala- M. Mirela,comentarii și explicații

40. ⁴⁶ Tratat de drept financiar si fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001 p222-231

- ✓ Cumpărarea de hârtii de valoare pentru a fi păstrate în custodie la instituția financiară, când acest fapt nu pare potrivit cu standingul (rangul, poziția) clientului;
- ✓ Tranzacții de depozit/împrumut "back to back", cu subsidiare sau afiliate ale instituțiilor financiare din străinătate, cunoscute ca făcând parte din aria traficului de droguri;
- ✓ Cereri ale clienților pentru servicii manageriale de investiții (fie în valută, fie în hârtii de valoare) unde sursa fondurilor este neclară sau nu este potrivită cu standingul clientului;
- ✓ Plata în sume neobișnuit de mari în cash a hârtiilor de valoare;
- ✓ Cumpărarea sau vânzarea unei hârtii de valoare care nu are un scop perceptibil sau în circumstanțe care par a fi neobișnuite.

IV.1.d) Spălarea banilor prin activități internaționale offshor⁴⁷ e;

- ✓ Client recomandat de o sucursală din străinătate, filială sau altă bancă deschisă în țări unde producția de droguri sau traficul de droguri pot fi predominante;
- ✓ Folosirea de acreditive și alte metode de finanțare a comerțului pentru a face să circule bani între țări unde asemenea comerț nu este compatibil cu afacerile obișnuite ale clientului;
- ✓ Clienți care fac plăți regulate și importante, inclusiv tranzacții transmise telegrafic, care nu pot fi identificate clar ca tranzacții *bona fide* sau primesc plăți frecvente și importante din țări care sunt în mod obișnuit asociate cu producerea, prelucrarea sau desfacerea drogurilor; organizații teroriste interzise (țări paradis fiscal);
- ✓ Constituirea de solduri mari, nepotrivite cu rulajul cunoscut al afacerii clientului, și transferuri ulterioare către conturi ținute în străinătate;
- ✓ Transferuri electronice de fonduri, fără explicații, efectuate de clienți sub formă de intrări și ieșiri sau fără a fi trecute printr-un cont;
- ✓ Cereri frecvente de cecuri de călătorie⁴⁸, trate în valută și alte instrumente negociabile care urmează a fi emise;

41. ⁴⁷ Ghidul cu adevărat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999 p69-81

- ✓ Frecvente plăți de cecuri de călătorie sau trate în valută, în mod special dacă provin din străinătate.

IV.1.e) Spălarea banilor implicând agenți și funcționari ai instituțiilor financiare:

- ✓ Schimbări în caracteristicile funcționarului, de exemplu, stil de viață risipitor sau evitarea plecării în vacanță;
- ✓ Schimbări în performanțele agentului sau funcționarului, de exemplu, vânzătorul care vinde contra numerar are rezultate remarcabile sau neașteptat de mari;
- ✓ Orice afacere cu un agent unde identitatea beneficiarului final sau a contrapartidei este necunoscută, contrara procedurii normale pentru felul respectiv de afacere,

IV.1.f) Spălarea banilor prin împrumuturi asigurate⁴⁹ sau neasigurate:

- ✓ Clienți care rambursează" credite slab performante în mod neașteptat;
- ✓ Cererea de a împrumuta bani, având ca garanție active ținute de o instituție financiară sau o terță persoană¹, unde originea activelor este necunoscută sau activele sunt incompatibile cu bonitatea clientului;
- ✓ Cererea unui client către o instituție financiară pentru a procura sau aranja o finanțare, unde sursa contribuției financiare a clientului la afacere este neclară, în mod special unde este implicată o proprietate.

Alături de aceste posibile semnale ale unor tranzacții care urmăresc spălarea banilor, în literatura de specialitate, se consideră unanim, că transferurile de sume spre și dinspre zone cunoscute ca paradisuri fiscale, zone de conflict sau producătoare de droguri, operațiunile cu numerar, în sume foarte mari, sunt cele mai expuse în a fi considerate tranzacții suspecte.

IV.2. Tranzacții suspecte specifice altor domenii decât cel bancar :

42. ⁴⁸ Ghidul cu adevărat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999 p80-83

43. ⁴⁹ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000

IV.2. a).În domeniul pieței de capital

- ✓ Utilizarea numerarului pentru achiziționarea de valori mobiliare⁵⁰ sau pentru plata celor vândute, în locul decontărilor fără numerar (virament), mai ales când se vehiculează sume importante. Aceasta, deoarece actorii pieței de capital nu sunt simpli cetățeni, care își efectuează plățile în numerar, ci investitori care dețin importante capitaluri;
- ✓ Valorificarea acțiunilor la o valoare în neconcordanță cu valoarea de piață ori cu valoarea nominală. Au existat cazuri când tranzacționarea unor acțiuni s-a făcut la un preț de peste 1000 de ori față de prețul nominal sau chiar de pe piață;
- ✓ Achiziționarea unor valori mobiliare de către entități situate în paradisuri fiscale⁵¹, urmată imediat de vânzarea pachetului achiziționat unei alte firme offshore, de multe ori revândzarea făcându-se în pierdere;
- ✓ Vânzarea acțiunilor unei persoane la preț foarte ridicat (de câteva zeci de ori) în raport cu prețul pieței, unei persoane juridice la care asociat unic sau majoritar este chiar persoana fizică vânzătoare. Scopul îl reprezintă diminuarea impozitului pe profit și pe dividende în cazul persoanei juridice;
- ✓ Folosirea aceluiași pachet de acțiuni, prin vânzare repetată, în vederea justificării sumelor compensatorii acordate de la buget persoanelor disponibilizate colectiv. În felul acesta s-au încasat de la buget zeci de miliarde de lei, în timp ce infuzia de capital pe piață a fost numai de zeci de milioane de lei.

IV.2. b). În domeniul pieței imobiliare:

- ✓ Utilizarea numerarului în tranzacțiile imobiliare în locul instrumentelor de decontare bancară⁵²(conturi bancare);

⁵⁰ Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editată de Ministerul Finanțelor Publice

44. ⁵¹ Ghidul cu adevărat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999

45. ⁵² Tratat de drept financiar și fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

46. Tranzitia economica in Romania - trecut, prezent și viitor - Cristof Rühl, Daniel Daianu, Bucuresti 1999

- ✓ Achiziționarea unor terenuri sau clădiri la prețuri mici, urmată de vânzarea lor imediată, dar la prețuri cu mult mai mari. Diferența este utilizată pentru spălarea unor bani murdari;
- ✓ Achiziționarea unor imobile care se află într-o situație precară și punerea lor la punct, folosind sume ilicite⁵³, urmată de revânzarea la un preț superior. Diferența se justifică ca fiind prețul manoperei proprii și al unor materiale refolosibile ori achiziționate în timp (la prețuri mici);
- ✓ Elementele de suspiciune specifice pieței imobiliare pot fi avute în vedere și în cazul tranzacțiilor cu bunuri mobile de valoare mare, precum: autoturisme, iahturi, tablouri, colecții artistice și numismatice, antichități etc.

IV.2. c). În domeniul jocurilor de noroc (cazinouri):

- ✓ Utilizarea unei mari sume în numerar pentru achiziționarea de jetoane pentru joc, după care se returnează jetoanele și se solicită plata acestora utilizând altă modalitate decât numerarul, precum: cekuri de casă, cekuri de călătorie, mandate de plată, ordine de plată, transferuri electronice etc.;
- ✓ Depozitarea numerarului la casa cazinoului, după care se solicită restituirea sumei prin alte instrumente de plată;
- ✓ Solicitarea unor chitanțe pentru a justifica sumele câștigate;
- ✓ Achiziționarea unor bilete nenominale ieșite câștigătoare la diferite sisteme de joc de noroc sau case de pariuri.

IV.2. d). În domeniul asigurărilor:

- ✓ Achiziționarea de polițe de asigurare de viață de mare valoare, utilizând numerarul, și nu plățile prin virament;
- ✓ Folosirea unor polițe de asigurare de mare valoare ca garanție sau colateral pentru obținerea unui împrumut;

- ✓ Achiziționarea unei polițe de asigurare de mare valoare cu ajutorul numerarului, urmată de răscumpărarea acesteia, solicitându-se alte instrumente de plata;
- ✓ Plata unor sume cu titlu de asigurări către societăți de asigurări captive (care aparțin asiguratului) situate în țări considerate paradisuri fiscale;
- ✓ Provocarea unor accidente asupra unor bunuri asigurate la o valoare ridicată, urmată de încasarea contravalorii despăgubirilor aferente.

IV.2. e). În domeniul financiar:

- ✓ Creditarea firmei proprii de către asociați sau acționari cu sume importante în numerar, care se introduc fie în contul bancar, fie în casa societății comerciale. Acest procedeu este repetat, în condițiile în care firma funcționează constant în pierdere. Urmează apoi restituirea creditului, uneori însoțit de dobânzi;
- ✓ Solicitarea restituirii unor impozite și taxe de la buget (accize și TVA cel mai adesea) pentru operațiuni de export care nu s-au efectuat ori exportul a fost supraevaluat în mod fictiv. La fel se solicită rambursarea de la buget a taxei pe valoarea adăugată în cazul în care produsele achiziționate se vând în mod constant în pierdere;
- ✓ Solicitarea de scutiri sau reeșalonări la bugetul de stat, în condiții în care se solicită certificate fiscale pentru a putea participa la licitații organizate în vederea cumpărării de active sau acțiuni, în cadrul procesului de privatizare;
- ✓ Deși o societate comercială achiziționează în mod constant documente cu regim special, ea nu depune bilanțuri și declarații privind obligațiile fiscale (lunare sau trimestriale);
- ✓ Depunerea unor declarații fiscale nereale sau false, în discordanță cu activitatea anterioară a agentului economic sau care rezultă din alte informații, ca de exemplu, cele de natură vamală.

IV.2. f). În domeniul vamal:

- ✓ Utilizarea unor facturi de export subevaluate pentru a repatria o parte din preț, diferența depunându-se în conturi offshore, sau supraevaluate pentru a se putea introduce în țară bani iliciți din străinătate;

- ✓ Utilizarea unor facturi de import subevaluate pentru a se plăti taxe vamale cât mai mici sau supraevaluate pentru a se transfera în străinătate sumele ilicite produse în România.

IV.2. g). În domeniul valutar:

- ✓ Folosirea cu precădere a plăților în avans, în mod repetat, fără ca acestea să mai fie justificate prin import sau prin restituire;
- ✓ Plățile în avans sunt preferate acreditivului, modalitate mai sigură și mai eficientă pentru garantarea realizării importurilor;
- ✓ Plata unor facturi reprezentând contravaloarea unor servicii de valoare mare și fără prezentarea certificatului fiscal eliberat de autoritatea fiscală din țara beneficiarului plății;

Capitolul V.

Măsuri de protecție împotriva fenomenului de spălare a banilor

V.1. Măsuri luate la nivel internațional:

Cea mai eficientă soluție în problema spălării banilor pe plan internațional este în primul rând cooperarea internațională⁵⁴ și sisteme de control și reglementări unitare în cadrul fiecărei țări. Spălarea internațională a banilor se bazează pe exploatarea, prin operatori financiari subtili, a diferențelor dintre reglementările financiare și bancare ale țărilor de pe întreg globul.

Spălarea internațională a banilor are efecte nocive considerabile asupra economiei mondiale prin: deteriorarea operațiunilor eficiente ale economiilor naționale, coruperea lentă a pieței financiare și reducerea încrederii publice în sistemul financiar internațional, mărinnd riscurile și stabilitatea sistemului, ce duc toate, în final, la reducerea ritmului de creștere economică mondială.

Pentru contracararea fenomenului, s-au luat mai multe măsuri:

47. ⁵⁴ Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002

- Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată la 20 decembrie 1988 la Viena. Aceasta stipulează: confiscarea bunurilor obținute în urma unor infracțiuni, extrădarea autorilor infracțiunilor legate de traficul de stupefiante, asistență juridică acordată reciproc de către țările implicate, intensificarea formelor de cooperare între state;
- Convenția Consiliului Europei cu privire la spălarea, urmărirea, reținerea și confiscarea produselor provenite din infracțiuni⁵⁵, deschisă spre semnare la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg;
- Directiva Consiliului Comunității Europene cu privire la folosirea sistemului financiar în scopul spălării banilor nr. 91/308/EEC, adoptată la Luxemburg la 10 iunie 1991; această directivă reprezintă sursa de inspirație pentru legile de combatere a spălării banilor, care au fost adoptate de aproape toate statele, indiferent că sunt membre ale Comunității Europene sau se află în proceduri de aderare;
- Grupul de acțiune financiară în domeniul spălării banilor (GAFI)⁵⁶ este un organism interguvernamental ce dezvoltă și promovează politici de combatere a spălării banilor; în mod curent este alcătuit din 26 țări (țări însemnate din punct de vedere financiar din Europa, America de Nord și Asia) și 2 organisme internaționale;
- Grupul EGMOND (prima întâlnire a grupului în anul 1955 în palatul EGMOND – Aremberg din Bruxelles la care au participat 24 de state și 8 organizații internaționale); în prezent grupul numără 48 membri iar scopul său este cooperarea internațională între agențiile naționale specializate în lupta internațională împotriva spălării banilor (între membrii grupului au loc schimb de informații financiare legate de spălarea banilor, în baza unor memorandum-uri de înțelegere (bi sau multilaterale).

V.2.Sistemul financiar-bancar romanesc si fenomenul spalarii banilor

48. ⁵⁵ Cartea alba 2002 –Ministerul finantelor publice

49. Relații financiare și monetare internaționale -Paul Bran, București 1995

50. ⁵⁶ Tratat de drept financiar si fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

In conformitate cu legislatia in vigoare activitatea bancara in tara noastra se desfasoara numai prin intermediul Bancii Nationale a Romaniei⁵⁷ si prin celelalte banci autorizate. Alte persoane juridice cu sediul in tara noastra sau in strainatate pot desfasura activitati bancare, numai daca sunt autorizate conform legii si numai cu respectarea principiilor legii bancare⁵⁸. Persoanele juridice pot efectua tranzactii comerciale si financiare cu active monetare si financiare sau cu titluri pentru active monetare doar in baza autorizatiei acordate de Banca Nationala a Romaniei. Totusi dupa 1989 inadvertentele existente in sistemul financiar-bancar romanesc, vidul legislativ managementul si politica bancara necorespunzatoare, coruptia din randul unor functionari bancari din compartimentele de verificare, control si prognoza si modul defectuos de administrare a patrimoniului unor banci au condus la posibilitatea spalarii unor sume mari de bani.

Astfel cele mai des intalnite cai si metode de prejudiciere a sistemului bancar au fost acordarea de credite fara respectarea procedurilor bancare, prezentarea de documente de garantie false, instrainarea garantiilor dupa obtinerea imprumuturilor, folosirea creditelor obtinute in numele societatilor, in interes personal ori in alte scopuri decat cele pentru care au fost contractate, contractarea de credite prin inducerea in eroare a functionarilor bancii, carora le-au fost prezentate documente contabile ce cuprind date si informatii nereale cu privire la activitatea si bonitatea firmelor.

V.3. Legislația românească referitoare la spălarea banilor⁵⁹

Trecerea după anul 1990 la economia de piață în România și la multiplicarea relațiilor economice cu străinătatea a condus inerent la “importul” acestor noi tipuri de infracțiuni din lumea occidentală, situație în care, fiind descoperiți din punct de vedere legislativ nu a existat o ripostă din partea organelor de aplicare a legii. Astfel, prin sistemul financiar-bancar au avut loc activități de spălare a banilor, având ca proveniență atât surse interne cât și externe. Abia în anul 1999 s-a

51. ⁵⁷ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

⁵⁸ Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editata de Ministerul Finanțelor Publice

⁵⁹ LEGE nr.21 din 18 ianuarie 1999 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor

adoptat de către Parlament Legea nr. 21/1999 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, lege ce se aplică începând din 21 aprilie 1999.

Ulterior la data de 07 decembrie 2002 a fost adoptată Legea 656 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism.

La articolul 2 se prevede, în sensul prezentei legi:

a) prin spălarea banilor se înțelege infracțiunea prevăzută la art. 23;

a¹) prin finanțarea actelor de terorism se înțelege infracțiunea prevăzută la art. 36 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului;

b) prin bunuri se înțelege bunurile corporale sau necorporale, mobile ori imobile, precum și actele juridice sau documentele care atestă un titlu ori un drept cu privire la acestea;

c) prin tranzacție suspectă se înțelege operațiunea care, prin natura ei și caracterul neobișnuit în raport cu activitățile clientului uneia dintre persoanele prevăzute la art. 8, trezește suspiciunea de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism;

d) prin transferuri externe în și din conturi se înțelege operațiunile de plăți și încasări efectuate între persoane aflate pe teritoriul României și persoane aflate în străinătate.

ART. 23 din Legea 656/07.12.2002, prevede:

(1) Constituie infracțiunea de spălare a banilor și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani:

a) schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri sau în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;

b) ascunderea sau disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situării, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;

c) dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

Legea românească respectă reglementările în materie stabilite de organismele internaționale iar în unele privințe este chiar mai extinsă (ca în cazul includerii printre entitățile raportoare și a avocaților, respectiv a persoanelor fizice).

Pentru punerea în aplicare a legii⁶⁰ s-a înființat un organism specializat numit „Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor”⁶¹, organ cu personalitate juridică, în subordinea guvernului; în practica internațională acest organism este subordonat la nivel ministerial (Ministerului Finanțelor, Băncii Naționale, Ministerului de Interne sau Ministerului de Justiție), astfel încât acest tip de subordonare este mai puțin obișnuit; o altă caracteristică este structura sa, fiind alcătuit din câte un reprezentant al Ministerului Finanțelor, Băncii Naționale, Ministerului de Interne, Ministerului de Justiție, Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, Asociației Române a Băncilor și Curții de Conturi, numiți în funcții pe o perioadă de 5 ani; o asemenea structură și subordonare subliniază importanța pe care legiuitorul a acordat-o activității Oficiului și posibilității de cooperare între organismele pe care le reprezintă membrii Oficiului.

V.4. Instrumentele juridice ale statului roman in lupta de prevenire si combatere a spalarii banilor⁶²

- Legea 656/07.12.2002 modificată prin Legea 39/21.01.2003 publicată în M.O. nr. 50/29.01.2003, privind prevenirea și sancționarea spălării banilor
- Legea nr. 230/2005 pentru modificarea și completarea Legii 656/2002 “Legea pentru prevenirea și combaterea spalării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism”.
- Codul Penal
- Codul de Procedura Penala
- Legea 241 /2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

V.5. Incriminarea penală a unor fapte ce au legătură cu spălarea banilor

Câteva dintre legile din România care au legătură și care pedepsesc aceste infracțiuni sunt:

52. ⁶⁰ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000

⁶¹ LEGE nr.21 din 18 ianuarie 1999 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor

⁶² Revista Finanțe publice și contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editata de Ministerul Finanțelor Publice

- Traficul de stupefiante – art. 312 C.P. – Producerea, obținerea sau orice operațiune privind circulația produselor ori substanțelor stupefiante sau toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau a substanțelor toxice; Prescrierea de către medic, fără a fi necesar, a produselor sau substanțelor stupefiante;
- Falsificarea de monede sau alte valori – art. 282 C.P.
- Proxenetismul – art. 239 C.P.
- Contrabanda – art. 175 și 176 Cod Vamal;
- Șantajul – art. 194 C.P.
- Înșelăciunea în domeniul bancar, financiar sau de asigurări – art. 215 C.P.
- Bancruta frauduloasă – art. 276 – Legea nr. 31/1990;

Capitolul VI.

Serviciul de analiza si sinteza al Oficiului National de Prevenire si Combatere a Spalarii Banilor

VI.1.Locul si rolul Oficiului in lupta impotriva coruptiei⁶³ si al finantarii terorismului

Principalele obiective ale acestui serviciu sunt:

- ✓ analiza si sinteza si prognoza fenomenelor de spalare a banilor si finantare a terorismului la nivel national si international⁶⁴;

53. ⁶³ Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006

54. ⁶⁴ Evaziunea fiscala – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000 p199-208

- ✓ modul de implementare a actelor normative internationale de combatere a spalarii banilor si finantarii terorismului;
- ✓ evidenta datelor referitoare la sechestrari, confiscari si condamnari cu privire la cazuri de spalare a banilor si solicitarea periodic unitatilor de Parchet, de informatii pentru actualizarea datelor;
- ✓ crearea unor programe de instruire, pregatire si desfasurare a seminarilor pentru entitatile raportoare;
- ✓ realizarea unor sinteze si statistici pe diferite tematici specifice activitatii Oficiului;

Prin dispozitiile Legii nr. 78/2004 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie, au fost cuprinse in sfera obiectului de activitate al Oficiului, si infractiunile generatoare de fonduri ilicite care pot fi supuse procesului de reciclare, infractiunile de coruptie, cele aflate in legatura directa cu infractiunile de coruptie si cele asimilate acestora. Prin urmare Oficiul are obligatia de a informa agentiiile statului cu atributiuni in domeniu ori de cate ori detine date si informatii despre comiterea unor astfel de infractiuni.

Instrumentele de combatere a finantarii terorismului sunt similare cu cele folosite in cazul spalarii banilor: normele standard de cunoastere a clientului, monitorizarea continua a tranzactiilor suspecte si a conturilor clientilor care au drept parteneri persoane localizate sau provenind din tari cu risc crescut de acte de terorism. Romania a emis legea 159/2001 pentru prevenirea si combaterea utilizarii sistemului financiar bancar in scopul finantarii de acte de terorism, lege care a cuprins toate recomandările Consiliului de Securitate al ONU. Prin urmare, o persoana care colecteaza fonduri direct sau indirect, stiind ca aceste fonduri vor fi folosite pentru acte de terorism, va fi pedepsita cu inchisoare de la 5 la 20 de ani. La fel este sanctionata si persoana care realizeaza fonduri pentru finantarea actelor de terorism.

In urma activitatii desfasurate ONPCSB s-a constatat ca fluxurile financiare ilicite in Romania urmaresc trei directii principale:

1. Finantarea de activitati in economia legala. Afecteaza grav legile ce guverneaza economia de piata si de aceea Oficiul a avut in permanenta in vedere acest flux financiar.

2. Efectuarea de operatiuni financiar-bancare in numerar in folosul unor persoane fizice. Se constata un export de valuta in strainatate prin intermediul persoanelor fizice sau achizitionarea de bunuri imobile pentru reciclarea de fonduri.
3. Finantarea unor activitati in economia subterana. Acest flux financiar este cel mai nociv pentru economia nationala intrucat, asigura continuarea activitatilor ilegale, si intensifica dimensiunea economiei subterane fapt ce afecteaza in mod grav avutia nationala si produsul intern brut.

VI.2.Propuneri pentru impulsionearea activitatii Oficiului

- ✓ Colectarea tuturor datelor intr-o structura colectoare unica care sa poata fi usor accesata si procesata de catre functionarii Oficiului.
- ✓ Ridicarea gradului de tehnologizare care sa permita transmiterea rapida a datelor concomitent cu asigurarea unei protectii corespunzatoare impotriva accesarilor neautorizate.
- ✓ Realizarea unei baze de date separata care sa centralizeze toate rapoartele de tranzactii suspecte sosite la Oficiu si care sa permita o gestionare mai eficienta a informatiilor cu valoare operativa.
- ✓ Realizarea accesului direct in bazele de date ale institutiilor financiare si totodata asigurarea unui terminal conectat permanent la bazele de date ale Agentiei Nationale de Administrare Fiscala si Ministerului Finantelor Publice.
- ✓ Conectarea on-line cu Inspectoratul General al Politiei Romane si desfasurarea unui schimb de date si informatii continuu.
- ✓ Desfasurarea unui program de training pentru instruirea personalului din banci, a ofiterilor de politie, a procurorilor si judecatorilor ce lucreaza in acest domeniu.
- ✓ Realizarea de programe strategice pe termen lung de cooperare intre institutiile implicate in lupta impotriva reciclarii fondurilor.

CAPITOLUL VII

Acordurilor internaționale privind spălarea banilor

VII.1. Globalizarea piețelor economico-financiare și spălarea banilor⁶⁵

Fenomenele care au favorizat globalizarea la nivel planetar sunt:

- ✓ noile tehnologii de comunicatii;
- ✓ micșorarea sau chiar “stergerea” distanțelor ca urmare a evoluției tehnicii;
- ✓ accentuarea dependențelor economice la nivel planetar; integrarea piețelor financiare și comerciale;
- ✓ internaționalizarea producției de bunuri materiale și servicii (prin dezvoltarea accentuată a trusturilor multinationale);
- ✓ apariția și promovarea pe scară largă a inovațiilor financiare (conglomeratele financiare, consorții internaționale etc.);
- ✓ existența unor provocări globale⁶⁶, care necesită abordări globale (economice, politice, ecologice). Aici trebuie amintit terorismul mondial, crima organizată internațională, efectul de seră, imigrația ilegală masivă, problemele economice ale lumii a treia, prăbușirea blocului comunist etc.;
- ✓ apariția și dezvoltarea unor identități de grup care nu mai țin cont de geografie, religie, apartenență politică etc. și mai curând de o așa zisă identitate transnațională;

Integrarea europeană poate fi apreciată ca având cel puțin patru valențe distincte:

- ✓ Integrarea economică, care rezultă din legăturile economice care s-au creat peste frontierele statelor europene.
- ✓ Integrarea socială, a cetățenilor care compun cele 25 de state care devin treptat “cetățeni europeni”.

55. ⁶⁵ România și Uniunea Europeană - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002 p33-126 și 61-63

56. ⁶⁶ Tratat de drept financiar și fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001 p158-161

- ✓ Integrarea politica a factorilor de putere si decizie, institutiile europene (parlament, comisie, comisari) realizeaza in prezent o unitate de conducere care treptat se impune ca o autoritate supranationala .
- ✓ Integrarea teritoriala, care este o adevarata inglobare teritoriala (Europa fara granite).

Globalizarea⁶⁷ a adus cu sine efecte pozitive:

- ✓ dezvoltarea relatiilor economico-financiare mondiale.
- ✓ liberalizarii pietelor nationale (in special prin desfiintarea barierelor protectioniste din calea comertului mondial)
- ✓ diminuarea accentuata a rolului statului in multe domenii economico-financiare.
- ✓ progrese majore in tehnologia comunicatiilor si transporturilor.

Globalizarea⁶⁸ a indus insa si anumite efecte negative:

- ✓ inegalitati profunde intre tarile si regiunile lumii (zone foarte bogate-zone foarte sarace).
- ✓ piata fortei de munca a suferit transformari si daunatoare (anumite categorii sociale sunt defavorizate).
- ✓ disfunctionalitatile si problemele unei piete nationale de capital se propaga foarte usor la toate celelalte.

Globalizarea a condus la un proces de internationalizare al unor banci si consortii bancare, dezvoltarea fara precedent a burselor de valori si de marfuri, eliminarea restrictiilor si a controlului asupra investitiilor straine.

⁶⁷ Revista Finanțe publice si contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editata de Ministerul Finanțelor Publice p 80

⁶⁸ Revista Finanțe publice si contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editata de Ministerul Finanțelor Publice p 89

Aceasta globalizare a condus din pacate si la aparitia unor fenomene nedorite: evaziunea fiscala, exportul ilegal de capital, spalarea banilor pe scara larga, aparitia pietelor ilicite de marfuri si capital, dezvoltarea economiilor subterane, fraude financiare si bancare etc.

Globalizarea pietelor si progresul tehnic reprezinta oportunitatea perfecta pentru spalatorii de bani ai acestui secol. Unele studii recente (The Financial Group Against Money Laundry - iulie 2004) arata ca numai in anul 2001, "banii negri" obtinuti din prostitutie, droguri, traficul cu arme si coruptie au ajuns sa egaleze P.I.B.-ul Frantei – 1.500 de miliarde de dolari americani.

Intre efectele nedorite ale globalizarii a fost si internationalizarea crimei organizate si a terorismului. "Stergerea" granitelor, mobilitatea accentuata a capitalurilor provenite din activitati ilicite a facut ca in ultimele decenii terorismul si reciclarea fondurilor sa devina fenomene internationale grave.

VII.2.Limitele acordurilor internationale privind spalarea banilor.

Referindu-se la pericolul pe care operatiunile de spalare a banilor il prezinta pentru stabilirea economiei mondiale, in Raportul⁶⁹ pentru anul 1998 elaborat de Oficiul de control al drogurilor si prevenirea criminalitatii din cadrul ONU, se mentioneaza ca „eforturile de a reduce veniturile obtinute prin spalarea banilor au inceput sa ocupe o pozitie proeminenta pe lista de prioritati a tuturor celor care se ocupa de aplicarea legii iar tendinta de azi a tot mai multor tari este de a reconsidera fapta de spalare a banilor".

Dincolo de acest progres, teoretic substantial, referitor la intelegerea fenomenului, trebuie subliniat ca persista o serie de probleme dificile care limiteaza actiunile de combatere a spalarii banilor. Aici putem aminti urmatoarele :

- paradisurile fiscale, caracterizate printr-un sistem fiscal foarte relaxat, prin timpul scurt necesar infiintarii unei societati comerciale, informatiile sumare solicitate in acest sens, precum si discretiya absoluta, inclusiv refuzul de a colabora cu autoritatile altor state.

57. ⁶⁹ Tratat de drept financiar si fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001

58. Relatii financiare si monetare internationale -Paul Bran, Bucuresti 1999

- diferențierile în modul de interpretare juridică a delictului de spălare a banilor care persistă și îngreunează colaborarea internațională.

- interesele particulare ale unor state, dispuse să-și soluționeze unele probleme economice pe orice cale, diferite grupări politice sau puternice corporații care au nevoie de finanțare ce nu trebuie să fie cunoscută de publicul larg.

- secretul bancar și cel profesional constituie o problemă deosebită, deoarece chiar dacă reprezentanții celor mai importante bănci și trusturi financiare recunosc pericolul generat de spălarea banilor, acestea dovedesc multă rețineră în a întreprinde măsuri concrete de împiedicare a fenomenului, motivele fiind diverse, chiar dacă oficial se invocă drepturile clientului și concurența.

Așa cum rezultă din problemele enumerate, spălarea banilor este un proces complex, cu evidente ramificații transnaționale, având puternice puncte de sprijin în paradisuri fiscale, iar controlul și combaterea sa sunt dificile, deoarece dincolo de acorduri și înțelegeri internaționale există un ciudat sistem de interese politice și economice.

CAPITOLUL VIII.

Paradisurile fiscale

Trebuie recunoscut dreptul oricărui contribuabil de a evita pe cai legitime plata impozitelor⁷⁰, ceea ce presupune deseori, recurgerea la paradisurile fiscale, dar în același timp aceste paradisuri fiscale pot fi folosite pentru efectuarea unor operații care implică evaziune fiscală.

Majoritatea țărilor considerate paradisuri fiscale nu impun nici un impozit pe venit sau impun impozite doar asupra unor categorii de venituri, fie impun un impozit redus, în comparație cu impozitele impuse de țările de origine ale celor care folosesc paradisurile fiscale respective. De exemplu guvernele din Insulele Bahamas, Bermuda, Cayman și altele nu impun nici un impozit asupra veniturilor sau averii personale.

Acest tip de țări asigură o anumită protecție a informației bancare sau comerciale.

59. ⁷⁰ Evaziunea fiscală – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000

Cele mai multe tari care sunt cunoscute ca paradisuri fiscale⁷¹ urmeaza o politica de incurajare a activitatii bancare din strainatate. Activitatea cetatenilor straini nu e supusa controalelor exercitate asupra schimburilor valutare sau alte controale. In comparatie cu comertul exterior, depunerile bancare din strainatate in paradisurile fiscale sunt considerabil mai mari decat conturile bancare straine in tarile care nu sunt paradisuri fiscale.

Un strain poate infiinta o companie intr-un paradis fiscal pentru a-si desfasura activitatea in alta tara. Astfel, compania nu va fi supusa controlului asupra schimburilor valutare in paradisul fiscal atat timp cat activitatea ei se desfasoara in moneda altor jurisdictii si nu se angajeaza in tranzactii in tara paradis fiscal respectiva.

In paradisurile fiscale se obtin cu usurinta licente de functionare pentru banci si corporatii⁷².

Cei care recurg la paradisul fiscal in scopuri ilegale se impart in doua categorii importante:

1. cei al caror obiectiv este evaziunea fiscală;
2. cei care ascund profiturile rezultate prin incalcarea legislatiei fiscale ca urmare a evaziunii fiscale.

In urma unor studii efectuate pe plan mondial au fost identificate mai multe tari paradis fiscal printre care: Andorra, Antigua, Bahamas, Bahrain, Barbados, Belize, Bermuda, Cayman, Costa Rica, Elvetia, Hong Kong, Liberia, Liechtestein, Luxemburg, Monaco, Antilele olandeze, Olanda, Panama, Singapore, Sf. Vincent, Sri Lanka.

Capitolul IX

Recomandările Grupului de Acțiune Financiară și activitățile Agenției Naționale de Administrare Fiscală

IX.1.Recomandările Grupului de Acțiune Financiară

60. ⁷¹ Ghidul cu adevarat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999 p49-60

61. ⁷² Ghidul cu adevarat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999 p 66

În urma întâlnirii a „Grupului celor 7„, din data de 14 iulie 1989, de la Paris, țările participante au hotărât înființarea unui organism interguvernamental al cărui scop este dezvoltarea și promovarea politicilor de combatere a spălării banilor denumit Grupul de acțiune financiară⁷³. În prezent grupul este alcătuit din 26 state, cele mai dezvoltate, din Europa, Asia și America iar la activitățile sale curente participă și reprezentanți ai Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale, Organizația Mondială a Vămirilor, Oficiul Națiunilor Unite pentru controlul drogurilor și prevenirea crimelor.

Una din primele acțiuni ale grupului a fost elaborarea unui ghid cuprinzând 40 de recomandări pentru combaterea eficientă a operațiunilor de spălare a banilor. Ghidul este alcătuit din patru capitole :

1. cadrul general al recomandărilor
2. rolul sistemelor juridice naționale în combaterea spălării banilor
3. rolul sistemului financiar în combaterea spălării banilor
4. întărirea colaborării internaționale

Acest ghid are un pronunțat caracter juridic și urmărește adaptarea de către toate statele a unei legislații eficiente, bazată pe principii comune, pentru combaterea spălării banilor. De asemenea ghidul acordă o mare importanță problemei colaborării internaționale pentru identificarea și pedepsirea „spălătorilor„, de bani.

Adoptarea acestor recomandări de către acest grup, care exprimă în principal voința celor mai importante economii mondiale și mai ales faptul că anual statele membre dezbat o serie de probleme întâmpinate, elaborând studii ce cuprind evoluția fenomenului de spălare a banilor și propunând soluții pentru combaterea acestui fenomen, este din punct de vedere organizatoric un cadru eficient.

Problema importantă presupune depășirea divergențelor de ordin legislativ, procedural și de practică profesională precum și simplificarea procedurilor de colaborare internațională pentru organizarea la nivel internațional a unui cadru viabil de colaborare împotriva spălării banilor.

62. ⁷³ Tratat de drept financiar și fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001 p 88

IX.2.Propuneri privind activitatea desfasurata de ANAF in domeniul prevenirii si combaterii spalarii banilor

Agentia Nationala de Administrare Fiscala⁷⁴ trebuie sa procedeze la colectarea mai eficienta a veniturilor, in special a acelora care contribuie la bugetul comunitar, combaterea fenomenelor de fraudă fiscală și financiară. De asemenea ar trebui să identifice instrumente de prevenire a infractionalității economice și de adaptare și implementare a acelor practici care s-au dovedit performante în prevenirea spalării banilor. În acest scop agentia ar trebui să promoveze modificarea prevederilor legale privind înregistrarea și radierea contribuabililor.

Agentia trebuie să acționeze și pentru intensificarea cooperării între instituțiile statului la nivel regional și național, a introducerii auditului electronic și la promovarea unor măsuri de supraveghere a transferului electronic de capital și a comerțului electronic – instrumente larg folosite de către operatorii angajați în spalare de bani.

BIBLIOGRAFIE :

1. Drept bancar și valutar -Dr.Florescu Viorel, București 2006
2. Dreptul comerțului internațional -Dragoș A Sitaru,București 1996
3. Tratat de drept al comerțului internațional- Octavian Căpățână,București 1995
4. Plăți și garanții internaționale -Marian Negruș,București 1999
5. Relații financiare și monetare internaționale -Paul Bran, București 1995
6. Practica judiciară penală- Antoniu Gh,vol 5,editura Academiei Romane,Bucuresti,1998

63. ⁷⁴ Cartea alba 2002 –Ministerul finantelor publice

7. Dreptul comerțului internațional - Tudor R Popescu, București 1983
8. Metode de analiză a activității de comerț exterior- Constantin Enescu, București 1993
9. Tranzitia economica in Romania - trecut, prezent si viitor - Cristof Rühl, Daniel Daianu, Bucuresti 1999
10. Romania si Uniunea Europeana - Daniel Daianu, Radu Vranceanu, editura Polirom 2002
11. Cartea alba 2002 –Ministerul finantelor publice
12. Tratat de drept financiar si fiscal - Dan Drosu- Saguna, ed. All Beck SA 2001
13. Evaziunea fiscala – Nicolae Hoanta, ed. Tribuna Economica Bucuresti 1997
14. Evaziunea fiscala – Theodor Mrejeru, Dumitru Andreiu, Petre Florescu, Dan Safta, Marieta Safta, ed. Tribuna Economica 2000
15. Ghidul cu adevarat practic al paradisurilor fiscale - Claude Dauphin, Grupul de edituri Tribuna 1999
16. Revista Finanțe publice si contabilitate – nr.3/ 2003, nr.1/2002, editata de Ministerul Finanțelor Publice
17. Codul de procedura fiscala- M. Mirela, comentarii și explicații
18. Evaziunea fiscală și spălarea banilor- Nicolae Cristis, editura Hamangiu, 2006
19. Legea 241 /2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale
20. Codul de procedură fiscală, O.G.92/2003
21. Legea 656/07.12.2002 modificată prin Legea 39/21.01.2003 publicată în M.O. nr. 50/29.01.2003, privind prevenirea și sancționarea spălării banilor